

KINNITATUD
Tallinna Liivalossi Lasteaia
direktori 11.06.2014
käskkirjaga nr. 1-3/7

TALLINNA LIIVALOSSI LASTEAE

ÕPPEKAVA

Tallinn

SISUKORD

1. LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA. MISSIOON, VISIOON, PÕHIVÄÄRTUSED	4
1.1 ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID	5
1.2 ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED.....	6
2. ÜLDOSKUSED	7
2.1 TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED.....	7
2.2 SOTSIAALSED- JA ENESEKOHASED OSKUSED.....	10
2.3 MÄNGUOSKUSED	12
3 ÕPPE- JA KASVATUSVALDKONDADE EESMÄRGID, SISU NING ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED	15
3.1 MINA JA KESKKOND.....	15
3.2 KEEL JA KÕNE.....	24
3.3 MATEMAATIKA	30
3.4 KUNST	33
3.5 MUUSIKAÕPETUS	37
3.6 LIIKUMINE.....	39
4 ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS	45
5 LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE JA HINDAMISE PÕHIMÕTTED NING KORRALDUS.....	46
6 ERIVAJADUSTEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS.....	47
7 LAPSEVANEMATEGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS	48
8 ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD.....	50
LISAD	51

SISSEJUHATUS

Õppekava aluseks on võetud koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (edaspidi riiklik õppekava).

Tallinna Liivalossi Lasteaia õppekava on mõeldud nii personalile kui ka lastevanematele ja selle eesmärgiks on toetada ning täiendada perekondlikku kasvatust, püüdes tagada kvaliteetset päevahoidu ja alushariduse andmist.

Alushariduse all mõistame lasteaia kõikide laste kasvatuse ja õpetamise sisu, milleks on lapse kasvamise ja arenemise plaanipärane ja teadlik toetamine, et tagada iga lapse kvaliteetne kooliks ettevalmistamine ja vajalik kooliküpsus.

Lasteaia õppekava lähtub riiklikust õppekavast ning iga rühm koostab käesolevast lähtudes oma tegevuskava, mis arvestab rühma laste vajadusi, nende iga ja arengutaset. Tegevuses ja selle planeerimises on tähtsal kohal vanemate soovid ja kasvatusnägemused.

Koolieelses kasvatuses on peamiseks kasutatavaks vahendiks mäng. Suurim tähtsus on lapse oma mängul, kus ta arendab peale fantaasia ja loovuse ka muid tähtsaid oskusi, nagu keelelisi, sotsiaalseid ja probleemide lahendamise oskusi. Mäng on lapsele kõige loomulikum viis õppida, uurida, avastada ja kogeda uusi asju.

Iga laps areneb erineva kiirusega ja erinevused laste vahel võivad olla suured. Eeskuju võim on suur: laps õpib end samastama täiskasvanute ja teiste lastega, jäljendades nende suhtumist, kombeid ja harjumusi ning käitumist erinevates olukordades.

Kasvamiseks on vaja rahu ja aega.
Ei saa loota, et midagi kasvaks põllul,
mida vahetpidamata küntakse.

1. Lasteasutuse liik ja eripära. Missioon, visioon, põhiväärtused

Tallinna Liivalossi Lasteaed on eelkooliealistele lastele hooldu ja alushariduse omandamist võimaldav õppeasutus. Lasteasutus on munitsipaallasteaed, mille otseseks kõrgemalseisvaks organiks on Tallinna Haridusamet. Tallinna Liivalossi Lasteaed kuulub Tallinna linnale.

Lasteaed asub Tallinna kesklinnas elumajade esimestel korrustel kolmel erineval aadressil: Liivalaia 30 – Naerulindude, Leptriinude ja Päikesejänkude rühm

Lembitu 14 – Mõmmikud ja Mürakarud

Lembitu 6 – Sipsikute ja Lottede rühm

Majade taga asuvad aiaga piiratud õuealad.

Õppe- ja kasvatustöö toimub kõigis rühmades eesti keeles. Laste arv on keskkelt läbi 156. Iga maja väike kollektiiv ise on nagu väike pere. Ühised mured, rõõmud jagatakse üksteisega luues samas turvalise, üksteisest hooliva ning austava suhtumise. See omakorda kandub edasi lastele ning lastevanematele, mis on igati positiivne. Lasteaial on oma logo, lipp ja laul.

Igas rühmas töötab kaks õpetajat ja üks õpetaja-abi. Rühmaõpetajate tööd ja laste tegemisi toetavad veel lisaks muusikaõpetaja ja liikumisõpetaja.

Kuna lasteaed asub kesklinnas, siis kasutame õppetöö mitmekesistamiseks ja lastele vahetute kogemuste ja elamuste võimaldamiseks aktiivselt ümbritsevat kultuurikeskkonda (muuseumid, näitused, teatrid, kinod, pargid, vaatamisväärsused vanalinnas jms).

Lasteaia **missioon:** Oleme lapsekeskne lasteaed, kus koostöös lastevanematega on lastele loodud kaasaegne ja mitmekülgne kasvu- ja õpikeskkond.

Lasteaia **visioon:** Olla avatud ja usaldusväärne lasteaed, kus väärtustatakse lapse tervist ja tema igakülgset arengut.

Põhiväärtused

Lapsekesksus (lapsest lähtumine, valikute võimaldamine, mängu kaudu õppimine)

Avatus (koostööle, uuendustele)

Positiivsus (julgus, sõbralikkus, esteetilisus, loovus)

Sallivus ja hoolivus (tervisest hoolimine, paindlikkus, vastutustunne, märkamine, austamine)

1.1 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Tallinna Liivalossi Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse **üldeesmärk** on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös.

Tallinna Liivalossi Lasteaia õppekava eesmärgid:

- Koostöös lasteasutuse personali ja lastevanematega on lastele loodud tema arengut ja õppimist toetav soodne keskkond, kus on tagatud lapse turvatunne ja eduelamused ning positiivne hoiak eesmärgistatud tegevusele;
- Laps areneb kehaliselt, vaimselt, sotsiaalselt, emotsionaalselt ja läbi selle kujuneb lapsel terviklik ning positiivne minapilt. Lapse arengu toetajateks on lasteaia personal koostöös lastevanematega;
- Laps väärtustab nii eesti kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- Laps on kaasatud igapäevatoimingutesse ning tal on kujunenud esmased tööharjumused;
- Laps on kehaliselt aktiivne ja tal on kujunenud arusaam tervise hoidmise tähtsusest;
- Lasteaed on lapsevanemale abiks ja toeks õppe- ja kasvatusküsimuste lahendamisel

1.2 Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Lasteasutus korraldab riikliku õppekava alusel õppe – ja kasvatusprotsessi, mis toimub

- Mängu kaudu- mäng on põhitegevus ja toetab isiksuse terviklikku arengut, aitab väärtustada humaanseid ja demokraatlikke suhteid
- Vastavuses lapse arengu ja individuaalsusega- õpetaja arvestab iga lapse võimeid , kultuuritausta, vanust ja sugu ning varasematest kogemustest tulenevat eripära
- Lõimitult - õppeprotsess on rajatud erinevate valdkondade teadmisi lõimivatele tegevustele, mis omakorda seostatakse nädala teemade abil
- Tasakaalustatult - õppe – ja kasvatusprotsessiga toetatakse tasakaalustatult lapse võimete mitmekülgset arengut
- Paindlikult – õpetaja kavandab, lähtudes lapse arengust ja edasijõudmisest, samuti lapsevanemate soovidest ja lasteasutuse võimalusest, õppe – ja kasvatusprotsessi ja teeb valikuid õppemetoodiliste lahenduste ja tegevuste sisu osas.

Lapsekeskses rühmas lapsed:

- Teevad valikuid
- Õpivad aktiivse mängu kaudu
- Kasutavad materjale loovalt
- Vastutavad iseenda ja oma rühma eest

Õppekava põhimõtted on:

- Hommikuring annab julgustunde ja teadmise, mis hakkab toimuma
- Materjalid on eale vastavad
- Õpetajad jälgivad laste suhtlemist ja materjalide kasutamist, et välja selgitada laste tugevad küljed ja vajadused
- Reeglid aitavad lastel õppida, üksteisest hoolimine on lasteaiaelu tähtis osa
- Lapsed õpivad matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, suhtlemise, mängu, harjutamise jms kaudu ehk harjutamine elukestvaks õppeks

2. Üldoskused

2.1 Tunnetus- ja õpioskused

3aastane	4aastane	5aastane	6aastane	7aastane
<p>*Saab aru, et inimestel võivad olla tema omadest erinevad tunded ja emotsioonid</p> <p>*Tal on osaliselt kujunenud enesetunnetus ja eneseteadvus</p> <p>*Väljendab tugevaid emotsioone, oma mina</p> <p>*Võib karta tundmatuid ja uusi asju</p> <p>*Tahab igapäevastes olukordades valikute üle ise otsustada ning üritab neid ka täide viia</p> <p>*Tema enesekindlus on kõikuv; enesekindluse saavutamiseks vajab ta turvalisust, tunnustust, rutiini ja reegleid</p>	<p>*Oskab osaliselt oma tegevusi planeerida ja organiseerida ning tegutseb iseseisvalt otsese juhendamiseta, kuid autoriteetide toel</p> <p>*Plaanib minakeskse kõne abil oma tegevust ja lahendab probleeme</p> <p>*Hangib tänu keeleoskusele uut teavet; tema kõne toetub mälule ning sõltub sellest, kellega ja mis olukorras ta koos on</p> <p>*Saab aru mõistatustest ja lihtsamatest piltlikest võrdlustest</p> <p>*Järgib lihtsaid reegleid</p> <p>*Huvitub võistlusmängudest ja tahab olla edukas</p>	<p>*Tegutseb lühikest aega iseseisvalt, kuid tegutsemiskindluse saavutamiseks vajab veel täiskasvanu abi</p> <p>*Reguleerib oma käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga, hakkab oma tegevust planeerides ja korraldades kasutama sisekõnet</p> <p>*Tegutseb koos teistega; teda motiveerivad tegevused eakaaslastega</p> <p>*Tema keeleline areng võimaldab lahendada ülesandeid ja probleeme ning saavutada kokkuleppeid</p> <p>*Konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi, kasutades nii sümboloid,</p>	<p>*Plaanib oma igapäevategevusi, seab eesmärgid ning üritab alustatud tegevuse lõpetada</p> <p>*Suudab keskenduda tegevusele vähemalt 20 – 30 minutiks</p> <p>*Kasutab kujutlusi luues ja tegevusi planeerides sisekõnet</p> <p>*Kasutab kõnet info saamiseks, tegelikkuse adumiseks ning uute teadmiste omandamiseks</p> <p>*Järgib ühistegevustes reegleid ja suudab neid selgitada</p> <p>*Kasutab sidusat kõnet, tema dialoog on suunatud rohkem iseendale</p>	<p>*Organiseerib ja plaanib oma igapäevaseid tegevusi ja tuttavat keskkonda, seab eesmärgid, üritab tegutseda sihipäraselt ning lõpetab alustatud tegevused</p> <p>*Suudab reguleerida oma emotsioone ja käitumist, kasutades selleks kõnet nii aktiveerivas kui ka pidurdavas rollis</p> <p>*Toetub tegutsedes oma tegevusele antavale tagasidele, eakaaslaste hinnangutele ja võrdlusele teistega</p> <p>*Keskendub korraga mitmele tegevusele või stiimulile ning on suuteline kestvamaks tahtepingutuseks</p> <p>*Seab uudsetes olukordades täiskasvanu sõnalise juhendamise järgi eesmärgid ning valib</p>

<p>*Osaleb täiskasvanuga ühistegevustes; teisi lapsi pigem jälgib, tegutseb nendega kõrvuti</p> <p>*Jagab mõnikord oma asju ka teistega, valdavalt on ta siiski omandihoidja</p> <p>*Loob sõprussuhteid nendega, kellega on tihti koos; tegutseb kontakti luues ja säilitades sihipäraselt</p> <p>*Algatab vestlust eri partneritega erinevatel teemadel; tajub, mida teised teavad ja mis on neile uus</p> <p>*Täidab igapäevaelu rutiini</p> <p>*Järgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid ning eeskujudele toetudes jäljendab igapäevaelu rolle ja tegevusi</p>	<p>*Osaleb ühistegevuses ning teeb koostööd teiste lastega, konstrueerib, osaleb rolli – ja võistlusmängudes ning loovtegevustes</p> <p>*Liigitab lihtsamate üldmõistete või mitme tunnuse järgi; keskendub tegutsedes mitmele nähtavale ja eristavale tunnusele ning jaotab oma tähelepanu</p> <p>*Saab aru arvmõistest; huvitub tähtedest</p> <p>*Omandab uusi teadmisi praktiliste olukordade, kogetud emotsioonide, kujutluste ja kõne kaudu</p>	<p>kujutlusi kui ka reaalseid esemeid ja objekte</p> <p>*Osaleb erinevates mänguliikides ja loovtegevustes</p> <p>*Räägib esemetest, mis pole kohal, ja olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset tulevikus, ning fantaseerib</p> <p>*Keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümme minutit</p> <p>*Oskab vaadelda ning määrata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid</p> <p>*Eristab rühmi ja oskab neid võrrelda ning saab aru lihtsamate mõistete kuuluvusest, alluvusest ja üldistusastmest</p> <p>*Tal on ettekujutus numbritest, tähtedest ja sümbolitest</p>	<p>*Osaleb aktiivselt käelistes ja loovtegevustes</p> <p>*Saab aru asjade suhetest ja omadustest ning ajalisruumilisest järjestusest</p> <p>*Kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides, nii uudes kui ka sarnases olukorras</p> <p>*Kasutab uute teadmiste omandamisel meeldejätmise strateegiaid juhuslikult, teadvustab kordamise vajadust</p>	<p>tegutsemisstrateegiad</p> <p>*Katsetab, konstrueerib ja uurib, kasutades oma teadmisi ja varasemaid kogemusi uues vormis ja kombinatsioonis</p> <p>*Osaleb erinevates mänguliikides, järgib reegleid</p> <p>*Liigitab ning tajub esemeid ja sündmusi tervikuna, saab aru nendevahelistest seostest ning suudab olulist teadvustada täiskasvanu abiga</p> <p>*Loob uusi seoseid eeskujude, seletuste, kuulamise ja nägemise kaudu</p> <p>*Kasutab nii kaemuslikkujundlikku kui ka verbaalset mõtlemist</p> <p>*Kasutab eakaaslastega suheldes arutlevat dialoogi</p> <p>*Huvitub sotsiaalsetest suhetest, räägib enam iseendast ning tunneb huvi teiste vastu</p> <p>*Teab ja kasutab tähti, numbreid ja sümboleid, kirjutab etteütlemise järgi</p>
--	--	--	--	---

		<p>*Omandab teadmisi kogemuste ja kõne kaudu, tegutseb aktiivselt ning lahendab probleeme kasutab teadmiste omandamisel ja kogetu meenutamisel intuiitselt lihtsamaid meeldejätmise viise (mälustrateegia)</p>		<p>lihtsamaid 1-2 silbilisi sõnu ning teeb lihtsamaid matemaatilisi tehteid *Orienteerub oma teadmistes, märkab detaile ja seoseid, kasutab teadmisi uusi ülesandeid lahendades nii uudses kui ka sarnases olukorras, kuid vajab juhendamist ja abi seoste loomisel eelnevaga oskab suunamise ja õpetamise korral kasutada lühikest aega õppimisstrateegiaid; tajub oma mälu mahtu ning kordab teadlikult üle meeldejäetavat materjali</p>
--	--	---	--	--

2.2 Sotsiaalsed- ja enesekohased oskused

3aastane	4aastane	5aastane	6aastane	7aastane
<p>*Saab aru, et inimestel võivad olla tema omadest erinevad tunded ja emotsioonid</p> <p>*Tal on osaliselt kujunenud enesetunnetus ja eneseteadvus</p> <p>*Väljendab tugevaid emotsioone, oma mina</p> <p>*Võib karta tundmatuid ja uusi asju</p> <p>*Tahab igapäevastes olukordades valikute üle ise otsustada ning üritab neid ka täide viia</p> <p>*Tema enesekindlus on kõikuv; enesekindluse saavutamiseks vajab ta turvalisust, tunnustust, rutiini ja reegleid</p> <p>*Osaleb täiskasvanuga ühistegevustes; teisi lapsi pigem jälgib, tegutseb nendega kõrvuti</p> <p>*Jagab mõnikord oma asju ka teistega, valdavalt on ta siiski omandihoidja</p>	<p>*Väljendab verbaalselt lihtsamaid emotsioone, oma soove, tahtmisi ja seisukohti ning püüab jõuda kokkuleppele</p> <p>*Tahab olla iseseisev, kuid sageli ei ole tal enda suutlikkusest realistlikku ettekujutust</p> <p>*Saab hakkama eneseteenindamisega (riietub, sööb, joob iseseisvalt), tal on kujunenud tualetiharjumused</p> <p>*Teab oma nime, vanust ja sugu ning märkab soolisi erinevusi</p> <p>*Seab endale mõningaid eesmärgi ja täidab neid</p> <p>*Väärtustab oma saavutusi, ent vajab oma tegevuse tunnustamist ja täiskasvanu tähelepanu</p> <p>*Püüab vahel teisi abistada ja lohutada; tal on mõningane ettekujutus</p>	<p>*Hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja mõtteid</p> <p>*Väljendab oma emotsioone ja räägib nendest</p> <p>*Suhtleb ja tegutseb enamasti iseseisvalt ning orienteerub oma suutlikkuses</p> <p>*Suudab kuigivõrd vastutada oma tegevuse eest</p> <p>*On tundlik teiste hinnangute suhtes, need mõjutavad tema enesehinnangut</p> <p>*Imiteerib täiskasvanu tegevusi ja rolle, kasutades tema sõnavara ja maneere</p> <p>*Eelistab sootüübilisi mängu</p> <p>*Naudib rühma kuulumist ja eakaaslaste seltsi ning ühistegevust,</p> <p>*Teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd,</p>	<p>*Tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone ja seisukohti ning arvestab neid käitumises ja vestluses</p> <p>*Seab endale eesmärgi ja üritab neid ellu viia</p> <p>*On oma tegevustes orienteeritud tunnustusele, tähelepanule ja emotsionaalsele toetusele</p> <p>*Eelistab omasoolisi mängukaaslasi, kujunevad esimesed sõprussuhted</p> <p>*Suudab lühikest aega ilma täiskasvanu kontrollita rühmas mängida ning teha koostööd omal viisil</p> <p>*Järgib mängudes ja tegevustes reegleid, eriti nende täitmist teiste poolt; oskab reegleid teistele selgitada</p> <p>*järgib sotsiaalset rutiini</p>	<p>*Mõistab teiste inimeste tundeid ja nende mitteverbaalseid väljendusi</p> <p>*Vastutab rohkem oma tegevuse eest ning räägib oma kavatsustest</p> <p>*Suudab oma emotsioone ja käitumist kontrollida, oskab ka teistega arvestada ning suhtub teiste laste tegevusse sallivamalt</p> <p>*Suudab tegutseda iseseisvalt ning sõltub vähem oma vanematest</p> <p>*Algatab mängu ja tegevusi</p> <p>*Püüab kõigega hakkama saada, on tundlik oma ebaõnnestumiste ja teiste hinnangute suhtes; otsib vastastikust mõistmist ja kaasaelamist oma tunnete</p> <p>*Hoolib väiksematest, osutab abi ja küsib vajaduse korral ka ise</p>

<p>*Loob sõprussuhteid nendega, kellega on tihti koos; tegutseb kontakti luues ja säilitades sihipäraselt</p> <p>*Algatab vestlust eri partneritega erinevatel teemadel; tajub, mida teised teavad ja mis on neile uus</p> <p>*Täidab igapäevaelu rutiini järgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid ning eeskujudele toetudes jäljendab igapäevaelu rolle ja tegevusi</p>	<p>teiste inimeste tunnetest ja mõtetest</p> <p>*Osaleb lühikest aega ühistegevustes eakaaslastega, kuid eelistab üht mängukaaslast rühmale</p> <p>*Arvestab reegleid mängudes ja tegevustes, mida juhib autoriteet</p> <p>*Saab aru lihtsamatest seltskonnas käitumise reeglitest ning järgib neid igapäevases suhtluses; püüab täita kodukorra reegleid</p> <p>*Saab aru valetamisest kui taunitavast käitumisest huvitub võistlusmängudest ning tahab olla edukas</p>	<p>jagab ja vahetab</p> <p>*Aktsepteerib reegleid, kogemusi ja muutusi; jälgib reeglite täitmist teiste poolt; kõne areng võimaldab arusaamatusi lahendada verbaalselt oskab avalikus kohas sobivalt käituda ning teab, mida tohib, mida mitte</p>		<p>*Loob sõprussuhteid</p> <p>*Järgib rühmas reegleid ning arvestab rühma vajadusi</p> <p>*Talub muutusi ja vanematest eemalolekut, siiski on uues situatsioonis ebakindel ja võib tõmbuda iseendasse</p> <p>*Arutleb lihtsamate eetiliste probleemide üle ning teeb vahet hea ja halva vahel nii enda kui ka teiste puhul</p>
---	--	--	--	--

2.3 Mänguoskused

Eesmärgid:

Mängu käigus laps...

1. omandab ja kinnistab uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove
2. õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid
3. õpib mänguvahendeid tagasi õigesse kohta asetama

Sisu:

1. **loovmäng** (rolli-, lavastus- ja ehitismängud): laps saab ise valida mängu teema, vahendid ja sisu. Loovmänge algatab laps ise. Mängides annab ta mängule oma isikliku tähenduse ehk mõtte.

1.1. **rollimäng**: mängija võtab kellegi rolli ja käitub sellele kohaselt. Iga roll sisaldab teatud isiku käitumise ja tegevuse reegleid.

1.1.1. **režisöörimäng**: laps võib käituda kui lavastaja ja kui osatäitja (4-7 aastased) sotsiaalse kogemuse omandamine mänguasjaga mängimise kaudu. Rolli täitjad on mänguasjad. Laps võtab endale järgemööda rolle ja mängib need läbi.

1.1.2. **lavastusmäng**: sisu, rollide ja tegevuse aluseks on kirjandusteose süžee ja sisu. Lavastusmängude kaudu esitavad lapsed kindlaid rolle ning taastavad sündmusi kindlas järjekorras. Lavastusmängudes reprodutseeritakse inimsuhteid (ka läbi loomamuinasjuttude)

1.1.3. **ehitusmäng**: laps kajastab ümbritsevat elu erinevates ehitistes ja nendega seotud tegevustes, tuues esile oma loomingulise mõtte ja lisades lahenduse. Ehitusmäng võib tekkida iseseisvalt ja sellest võib areneda rollimäng.

2. **reeglimängud** (õppe-, laulu-, liikumis- ja võistlusmängud) on kindlate reeglite ja struktuuriga, mis aitavad muuta õppimise lapse jaoks köitvaks, ühendades mängu emotsionaalset ja tunnetuskülge. Reeglimängus on kehtestatud eelnevalt reeglid ja mängijad peavad neid täitma. Reeglimängus tuleb jõuda teatud saavutuse või tulemuseni.

2.1. **õppemängud** (mängud erinevate esemete ja mänguasjadega, lauamängud, sõnalised õppemängud): õpetuse eriline mänguline vorm, milles on ühendatud nii õpetuslik kui ka mänguline külge. Õppemängude vältel harjub laps järk-järgult õppimiseks vajalike alusoskustega ning kinnistab ja süvendab oma teadmisi kõige meelepärasemas tegevuses.

Lapse arengu eeldatavad tulemused.

Sisu	3aastane	5aastane	7aastane
Rollimäng	<ul style="list-style-type: none"> *Matkib igapäevaolukordi *Soovib tegutseda iseseisvalt, nii nagu täiskasvanu *Näeb ja mõistab tegevuse taga teatud isikut *Mäng põhineb isiklikel kogemustel *Mänguidee tekib vahetult tajutud või nähtud mänguasja kaudu *Kasutab erinevaid mängumaterjale, mängides nii realistlike mänguvahendite kui ka asendusmänguasjadega 	<ul style="list-style-type: none"> *Kasutab täiskasvanule omast rolli (ema, isa, arst, autojuht jne) *Kasutab mängus varjatud rolli *Mõistab mängu sümboolset tähendust, tajub rollikäitumist ja täidab keerulisi ja mitmekesisemaid ülesandeid *Mõtleb välja ja mängib mitmesuguseid sündmusi, isikuid ja olukordi *Üksi –ja koosmäng on omavahel tihedalt seotud *Räägib eri rolle mängides erineva hääletooni ja ilmekusega 	<ul style="list-style-type: none"> *Kasutab rollile iseloomulikku käitumist (tegevus, kõne, intonatsioon, emotsionaalsus) *Mängusüžee keerukam; rollid määravad nii tegevuse kui ka mängumaterjali valiku (puuduva mänguvahendi meisterdab vajadusel ise) *Arutelu mängusüžee ja rollide jaotamise suhtes, loob vastava mängukeskkonna *Toimub rollisuhtlus *Arenenud on koosmänguoskus ja üksinda mängimise oskus (režissöörimängud) *Kujunenud on konfliktide lahendamise oskus
Lavastusmäng	Matkib täiskasvanut	<ul style="list-style-type: none"> *Imiteerib kuulnud loo tegelaste häälotsusi ja käitumist, ütleb üksikuid kergemaid lauseid *Juhendaja roll täiskasvanul 	<ul style="list-style-type: none"> *Matkib tegelaste liikumist ja häälotsusi (käitumist) ise *Tahab mängida juhtivolle *Tunneb huvi lavastusmängude eri liikide vastu (käpiknuku-, näpu-, laua, varjuteater)
Ehitusmäng	<ul style="list-style-type: none"> *Ehitab klotsidest erinevaid esemeid ja hooneid (voodi, laud, tool, garaaž, sild jms) *Ühendab eri suuruse ja kujuga klotse *Ehitab liivakastis lihtsamaid onnikesi *Kasutab konstruktoreid *Oskab lund kühveldada, lükata, siluda, trampida jms 	<ul style="list-style-type: none"> *Ehitustegevus on mõtestatud-süžeeeline *Oskab mängida väikeses grupis jagab kaaslastega ehitusmaterjali *Koosõlastab mängutegevust ja saavutab ühise tulemuse *Ehitab keerulisemaid ehitisi *Planeerib ehitustegevust ja huvitub töö tulemusest *Ootab hinnangut ja tunnustust meisterdab lumememme ja lihtsamaid 	<ul style="list-style-type: none"> *Jäljendab täiskasvanute ehitustegevust *Ehitusmäng kajastab kompleksseid nähtusi (rollijaotus) *Viib oma mõtte ellu, ülesanded on jaotatud, toimib vastastikune kohustus *Valmistab mängu keskel puudu oleva vahendi ja naaseb sellega tagasi mängu *Tahab, et ehitisi oleks sarnane tõelisega *Meisterdab lumekindlust ja keerukamaid lumeskulptuure (auto, lennuk, inimene, loom

	<ul style="list-style-type: none"> *Oskab lumest (kuhjust) ehitada lihtsamat maja *Vee – ja liivamängud (lihtsamad majakesed, koogid) 	<p>lumeskulptuure</p> <ul style="list-style-type: none"> *Vee – ja liivamängud(loss, jõed, sild) 	<p>jms)</p> <ul style="list-style-type: none"> *Vee – ja liivamängud (kindlus, keldrile katus, vettpidav bassein)
Õppemäng	<ul style="list-style-type: none"> *Tunneb esemete suurust, vormi ja värvust *Oskab sisseladumismänge, mosaiiki laduda, paarispile kokku panna *<i>Leia samasugune</i> tüüpi mängud *Kompimismängud *Kõneleb esemetest ja mänguasjadest ning nende omadustest ja tunnustest (2-3 värvusega eset ja 2-4 pildiosa) 	<ul style="list-style-type: none"> *Kõneleb pikemalt ja põhjalikumalt esemetest ja nende omadustest *Kirjeldab ja räägib esemetest, mida ta ei taju vahetult vaid meenutab mälu järgi *Tähelepanu on püsiv, taju ja tähelepanu on jaotunud mitme tegevuse vahel *Jälgib ise ennast mängus ja võrdleb oma käitumist teistega *Võrdleb esemete tunnuseid, kirjeldab, loendab ja järjestab esemeid *Rakendab erinevaid meeli: haistmist, kuulmist, nägemist *Oskab mängida nuku- ja poemängu *Oskab ära arvamise, otsimise ja peitmise mängu 	<ul style="list-style-type: none"> *Organiseerib ise mängu *Ühineb 2-4 liikmelise rühmaga *Mängib kestvalt *Seab ise eesmärgid ja lõpetab mängu järgides täpsust ja reeglite ausat täitmist *Võrdleb esemeid mälu järgi *Näeb esemete vastastikuseid seoseid ja asendeid *Tunnetab ümbritseva maailma esemete mitmekesisust *Oskab teha üldistusi ja leida esemetel ühist *Koostab lühikesi jutukehi mänguasjadest *Mõtleb välja mängu ja mõistatusi *Täringumängud

3 Õppe- ja kasvatusvaldkondade eesmärgid, sisu ning arengu eeldatavad tulemused

3.1 Mina ja keskkond

Eesmärgid:

laps...

1. mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
2. saab ettekujutuse oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
3. väärtustab nii eesti kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
4. väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ja ohutult;
5. väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
6. märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Sisu:

1. **sotsiaalne keskkond:** mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad ja kombed, teised rahvused Eestis, üldnimelikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, ohuallikad ning ohutu käitumine;
2. **tehiskeskkond:** ehitised, kodumasinad, jäätmed, ühissõidukid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus;
3. **looduskeskkond:** kodukoha loodus, loodusvaatlused, muutused looduses, elukeskkond ja selle mõju tervisele, inimese mõju loodusele

Õppe – ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldus:

1. valdkonna temaatika valitakse lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset -, tehis – ja looduskeskkonda. Sealhulgas ka tervise – ja liikluskasvatuse.
2. last suunatakse ümbritsevat märkama, uurima ja kogema läbi mängu ning igapäevatoimingute kaudu, võimaldades ümbritsevat tajuda läbi erinevate meelte ja aistingutega (vaadeldes, nuusutades, maitstes, kompides, kuulates helisid)
3. erinevate tegevuste lõimimine (võrdlemine, modelleerimine, mõõtmine, arvutamine, vestlemine, ettelugemine, kehaline liikumine, kunst, muusikaline tegevus)
4. õuesõpe
5. suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma terviseseisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeltõlge tegema.

Lapse arengu eeldatavad tulemused.

Sisu	3aastane	5aastane	7aastane
Mina	<ul style="list-style-type: none"> *Ütleb küsimise korral oma ees- ja perekonnanime *Vastab õigesti küsimusele, kas ta on tüdruk või poiss *Ütleb vastuseks vanuse küsimisele oma ea aastates või näitab seda sõrmedel 	<ul style="list-style-type: none"> *Oskab öelda oma nime, vanuse ja soo (tüdruk, poiss) 	<ul style="list-style-type: none"> *Oskab end tutvustada *Teab oma kohustusi ja õigusi *Kirjeldab enda omadusi ja huve
Perekond ja sugulased	<ul style="list-style-type: none"> *Nimetab pereliikmeid: ema, isa, õde, vend *Teab õdede, vendade nimesid 	<ul style="list-style-type: none"> *Kirjeldab oma perekonda (pereliikmed + onu ja tädi, pereliikmete nimed ja perekonnanimed) 	<ul style="list-style-type: none"> *Teab oma pereliikmeid ja lähisugulasi *Mõistab, et pered võivad olla erinevad *Jutustab oma vanavanematest
Kodu	<ul style="list-style-type: none"> *Vastab küsimusele oma kodu ja pereliikmete kohta 	<ul style="list-style-type: none"> *Kirjeldab oma kodu: eramu, korter, talumaja *Nimetab kodu asukoha: linnas (tänav, linn), maal (talukoha nimi) *Kirjeldab pereliikmete koduseid tegevusi ja nimetab oma kohustusi nende hulgas 	<ul style="list-style-type: none"> *Oskab kirjeldada oma kodu ja kodukohta *Teab kodust aadressi ja telefoni
Lasteaed ja kool	<ul style="list-style-type: none"> *Oskab nimetada oma rühma nime *Suudab leida rühmas oma kapi, voodi, käteräti *Nimetab rühmas olevaid esemeid *Ütleb küsimise korral rühmaaslaste, õpetajate ja õpetaja abi nimed 	<ul style="list-style-type: none"> * Nimetab oma lasteaia nime *Oskab kirjeldada oma tegevusi ja mängu *Teab nimetada lasteaia töötajaid ja nende tegevusi *Teab oma, võõra ja ühise tähendust 	<ul style="list-style-type: none"> *Teab lasteaia aadressi *Nimetab erinevaid ameteid lasteaias ja nende vajalikkust *Kirjeldab lasteaia kodukorda ning teab rühmareegleid ja traditsioone *Teab kooli kui õppimise kohta *Oskab nimetada, mille poolest lasteaed koolist erineb

Ametid, elukutsed, tööd	<ul style="list-style-type: none"> *Nimetab pereliikmete koduseid toimetusi *Matkib lihtsamaid töövõtteid * Asetab töövahendid kokkulepitud kohta 	<ul style="list-style-type: none"> *Oskab nimetada vanemate ameteid *Kirjeldab üldtuntud elukutseid oma kodukohas *Loetleb tuntumate ametite juurde kuuluvaid töövahendeid *Põhjendab mängu – või töökoha korrastamise vajadust 	<ul style="list-style-type: none"> *Oskab nimetada pereliikmete elukutseid ja ameteid *Teab ja oskab kirjeldada erinevaid elukutseid ning nende vajalikkust *Mõistab töö ja vastutuse tähtsust *Soovib osaleda jõukohastes kodutöodes *Selgitab raha otstarvet
Kodumaa, teised rahvused Eestis	<ul style="list-style-type: none"> *Osaleb jõukohasel viisil vanemate laste ja täiskasvanute tegevuses kodumaale tähtsatel päevadel (ruumide kaunistamine, laulude laulmine, peoriie kandmine jm) *Leiab Eesti lippu nähes erinevate värvide seast Eesti lipu värvid 	<ul style="list-style-type: none"> *Teab oma rahvust ja keelt ning riigi tähtsamaid sümboleid *Oskab nimetada sündmusi, mille puhul heisatakse riigilipp *Oskab nimetada erinevaid rahvusi oma rühmas ja kodukohas 	<ul style="list-style-type: none"> *Nimetab Eesti riigi sümboleid (lipp, hümn, vapp, lind, lill, kivi) *Teab koduvalla/ -linna sümboleid *Oskab Eesti kaardil näidata oma kodukohta *Teab Eesti Vabariigi presidendi nime *Oskab nimetada teisi rahvusi ja keeli ning teab nende kombeid ja traditsioone *Suhtleb teisest rahvusest lastega *Teab ja nimetab Eesti lähinaabreid (Läti, Soome, Rootsi, Venemaa)
Tähtpäevad, pühad ja kombed	<ul style="list-style-type: none"> *Räägib oma sünnipäevast (kuidas tähistatakse) *Nimetab küsimise korral pühadega seotud tegevusi 	<ul style="list-style-type: none"> *Kirjeldab tähtpäevi peres *Oskab kirjeldada tuntumaid rahvakombeid (vastlad, mardipäev, kadripäev) ja nendega seotud tegevusi 	<ul style="list-style-type: none"> *Teab eesti rahva traditsioone ja kombeid *Teab tähtpäevi ja nende tähistamise vajalikkust (tarkusepäev, emakeelepäev, lastekaitsepäev, sõbrapäev, jm) *Oskab kirjeldada tähtpäevade tähistamist oma lasteaias või kodus (kolmekuningapäev, volbripäev, jaanipäev, hingedepäev jm)

			*Oskab nimetada riiklikke pühi ja nendega seotud traditsioone (riigi aastapäev, võidupüha)
Üldnimelikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid	*Teab mõistete <i>hea</i> ja <i>paha</i> tähendust *Meeldetuletamise korral tervitab, jätab hüvasti, palub ja tänab	*Teab mõistete <i>õige</i> ja <i>vale</i> tähendust *Teab üldtuntud viisakusreegleid *Tunneb ja järgib lauakombeid	*Teab mõistete <i>ausus</i> ja <i>autus</i> tähendust ning oskab vastavalt käituda *Oskab järgida käitumisreegleid erinevates olukordades (kaupluses, teatris, kirikus, kalmistul jm) *Mõistab vastutust oma tegude ja käitumise eest
Sõprus ja abivalmidus	*Küsimise korral nimetab oma sõprade nimesid *Oskab haiget saanud sõpra lohutada	*Nimetab küsimise korral sõbra positiivseid omadusi *Oskab sõpra lohutada ja abistada *Oskab andeks anda ja leppida	*Oskab luua ja hoida sõprussuhet; teab sõpruse tähendust, oskab kirjeldada sõbraks olemist ning sõber olla *Kirjeldab tundeid, mis tekivad tülitsedes ja leppides
Hoolivus, turvalisus ja tähelepanelikkus		*Märkab kaaslast ja oskab teistega arvestada *Oskab väljendada oma emotsioone teistega arvestavalt (rõõm, mure jm)	*Oskab kirjeldada oma emotsioone ja tundeid *Oskab kaasinimestega tähelepanelikult käituda (vanemad, vanavanemad jt)
Suhtumine erinevustesse		*Oskab kirjeldada inimeste erinevusi (keeleline, rassiline, vanuseline, tervisest tulenev) ja abivahendeid (prillid, ratastool, vaegnägemine-valge kepp, vaegkuulmine-kuuldeaparaat)	*Oskab arvestada oma arvamustest ja huvidest erinevaid huve ja arvamusi *Teab nimetada erivajadustega inimestele vajalikke abivahendeid *Pakub abi erivajadustega inimestele oma võimaluste ja võimete piires
Ehitised	*Tunneb ära oma kodu ja lasteaia ning tuttavad teenindusasutused	*Kirjeldab kodumaja omapära: maja osad ja nende otstarve, ruumid ja nende sisustus *Oskab nimetada erinevaid ruume lasteaias ning teab nende otstarvet *Oskab kirjeldada lasteaia õueala ning	*Oskab kirjeldada vanaaja kodu ja selle sisustust, teab nimetada kõrvalhooneid ning nende otstarvet *Oskab nimetada maja ehituseks kasutatavaid materjale (puit, kivi jm)

		seal kasutatavaid vahendeid	*Oskab nimetada teenindusasutusi ja nendevajalikkust (kauplus, juuksur, polikliinik, apteek, kaubanduskeskus, politsei, kingsepp, haigla, tuletõrje jm) *Teab kodukohale olulisi ehitisi (mõis, kirik, veski jm)
Kodumasinad	*Oskab küsimise korral nimetada kodus kasutatavaid kodumasinaid ja – elektroonikat (kell, pliit, külmkapp, televiisor, pesumasin, tolmuimeja, köögikombain, mikser, kohvimasin, teekann, fõon, arvuti jm)	*Kirjeldab kodumasinaid ja – elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte	*Kirjeldab kodumasinaid ja – elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte (kirjeldused on täpsemad, võivad lisanduda põllutöomasinad)
Jäätmed	*Leiab loodusest (toast) prahti ja toob selle kokkulepitud kogumiskohta (prügikast, prügikott, ämber)	*Kirjeldab, kuidas tema kodus prügi sorteeritakse	*Teab, miks on vaja prügi sorteerida (paber, plast, klaas, patareid) *Oskab kirjeldada asjade korduva kasutamise võimalusi *Mõistab asjade säästliku kasutamise vajalikkust (tarbetud ostud, raiskamine)
Tervise väärtustamine		*Nimetab tervist hoidvaid tegevusi (nt tervislik toitumine, piisav kehaline aktiivsus, piisav uni ja puhkus, mäng, hea tuju, meeldivad suhted)	*Kirjeldab, mida tähendab tema jaoks terve olemine *Kirjeldab, kuidas hoida enda ja teiste tervist (näited tervisliku käitumise ja riskikäitumise vältimise kohta) *Teab, mis on haigus teab, milline tegevus või käitumine kahjustab tervist (nt suitsetamine- sh passiivne, alkoholi tarvitamine, vägivald)

Hammaste tervis	<p>*Teab hammaste hooldamise vahendeid</p> <p>*Harjab hambaid täiskasvanu abiga</p>	<p>*Peseb hambaid täiskasvanu juhendamisel</p> <p>*Nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine)</p>	<p>*Selgitab, miks tekib hambakaaries (hambaaugud)</p> <p>*Järgib hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtteid igapäevaelus</p>
Tervislik toitumine	<p>*Nimetab toiduaineid</p>	<p>*Nimetab toiduaineid, mida peab sööma iga päev</p>	<p>*Oskab nimetada, milliseid toiduaineid on vaja iga päev süüa rohkem ja milliseid vähem, et olla terve</p>
Inimkeha tundmine	<p>*Osutab küsimise korral peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale ja kõrvadele</p>	<p>*Oskab nimetada kehaosi ja teab nende vajalikkust</p>	<p>*Selgitab, mis on südame ja kopsude kõige olulisem ülesanne, ning teab, millised tegevused aitavad neid hoida tervena</p> <p>*Teab tüdruku ja poisi erinevusi</p>
Ohutus ja turvalisus	<p>*Nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid)</p>	<p>*Nimetab kohti, esemeid ja aineid, mis võivad olla ohtlikud (nt trepid, rõdu, aknad, kuum toit/vedelik, lahtine tuli, ravimid, terariistad, kemikaalid, elekter, veekogud, ehitised)</p> <p>*Nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud (talvel jääle minek, mängimine ohtlikes kohtades- tänaval, liivakarjääris, ehitisel, ujumine täiskasvanu järelevalveta, rattasõit kiivrita)</p> <p>*Selgitab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole selgitab, miks ei tohi võõrastega kaasa minna</p>	<p>*Teab ja tunnetab ümbritsevaid ohte (olukordadest, inimestest, keskkonnast, loomadest ja käitumisest põhjustatud ohud)</p> <p>*Teab, millised on turvalise käitumise reeglid erinevates situatsioonides ja keskkondades</p> <p>*Nimetab hädaabinumbri 112 ja oskab seda kasutada</p> <p>*Teab ja kirjeldab, kuidas tegutseda ohuolukordades (vette kukkumine, läbi jää vajumine, tulekahju, põletus, teadvuseta või raskelt vigastada saanud kaaslane)</p> <p>*Selgitab, kuidas käituda eksinuna linnas/maal või metsas</p>

Kodukoha loodus: veekogud, kodupaiga mets- ja koduloomad; taimed, seemned ja putukad	<p>*Tunneb rõõmu looduses (õues) viibimisest</p> <p>*Oskab osutamise korral nimetada metsa, muru, lille, puud</p>	<p>*Oskab nimetada oma kodukoha olulisemat veekogu (meri, jõgi, järv)</p> <p>*Oskab nimetada tuntumaid seeni ja kirjeldada neid, mis kasvavad kodukoha metsas</p>	<p>*Oskab kirjeldada kodukoha loodust (mere ääres, park, mets, suur puu jne), nimetada ning iseloomustada metsloomi, koduloomi ja putukaid</p> <p>*Oskab nimetada teravilju, mida kasutatakse söögiks või mis kasvavad kodukoha lähedal põldudel</p>
Loomad: erinevad elupaigad ja eluviisid, välimus, kasv, areng	<p>*Oskab küsimise korral nimetada tuttavat looma ja tema kehaosi</p> <p>*Oskab küsimise korral nimetada tuttavat lindu</p> <p>*Teab, et mõned loomad elavad metsas ja mõned inimeste juures (kodus)</p>	<p>* Oskab nimetada tuttavaid loomi, kirjeldada nende välimust ja öelda, kus nad elavad</p>	<p>*Nimetab tuntumaid erineva elupaiga ja – viisiga loomi ning kirjeldab nende välimust</p> <p>*Teab loomade käitumise erinevusi eri aastaegadel (rändlinnud, talveuni, pesaehitus ja poegade toitmine)</p>
Putukad: erinevad elupaigad ja eluviisid, välimus, kasv, areng	<p>* Oskab nimetada tuttavaid putukaid (lepatriinu, sipelgas, mesilane)</p>	<p>* Teab putukate elupaiku: mesilane ja mesilastaru, sipelgas ja sipelgapesa</p>	<p>* Oskab kirjeldada tuttavate putukate välimust ja nende elupaiku</p>
Taimed: erinevad kasvukohad ja vajadused, välimus, kasv, areng	<p>*Eristab tuntumaid puu – ja aedvilju välimuse ning nimetuse järgi</p> <p>*Oskab osutamise korral nimetada tuttavaid lilli</p>	<p>* Oskab nimetada ning kirjeldada tuttavaid puid, lilli, puu – ja köögivilju</p>	<p>* Oskab nimetada ning kirjeldada aias ja metsas kasvavaid taimi (marjad: mustikas, maasikas, pohl, sõstar, tikker; puud: õunapuu, pirnipuu, kirsipuu, toomingas, pihlakas jm)</p>
Õö ja päev: nende vaheldumine ja sellega seotud muutused looduses	<p>* Oskab küsimise korral iseloomustada ööd (on pime) ja päeva (on valge)</p>	<p>* Eristab ning nimetab päeva ja ööd (päeva ja öö vaheldumise iseloomustamine ning seostamine taimede ja loomade tegevusega)</p>	<p>* Kirjeldab oma sõnadega loodust ja inimesi erinevates tsüklites: ööpäev, nädal, aastaring</p>

Aastaajad: nende vaheldumine ja sellega seotud muutused looduses ning loomade ja inimeste tegevused	<p>* Oskab nimetada talve ja suve iseloomulikke nähtusi (talvel sajab lund, on külm; suvel saab ujuda, on soe)</p>	<p>* Oskab nimetada kõiki aastaaegu ja neid iseloomustada</p>	<p>*Seostab muutusi looduses aastaegade vaheldumisega ning oskab neid kirjeldada *Oskab nimetada inimeste iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (seemnete külvamine, taimede istutamine, põldude kündmine, mererannas päevitamine, veekogudes ujumine ,jalgrattaga sõitmine, lehtede riisumine, suusatamine jne) *Oskab nimetada loomade iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (ehitavad pesa, toidavad poegi, talveuni, rändamine lõunasse jm)</p>
Ilmastik: erinevad ilmastikunähtused	<p>* Oskab nimetada erinevaid ilmastikunähtusi (sajab lund, vihma, päike paistab)</p>	<p>*Nimetab ilmastikunähtusi ja kirjeldab neid *Teab õhu vajalikkust ja kasutamist</p>	<p>* Selgitab ilmastikunähtuste seost aastaagedega</p>
Inimese mõju loodusele: loodushoid, säästev areng	<p>*Mõistab, et lilli nopitakse vaasi panekuks *Teab, et prügi visatakse selleks ettenähtud kohta</p>	<p>*Mõistab, et joogivett on vaja kokku hoida (hambapesu, nõudepesu, joogiks võetud vesi) *Mõistab, et elektrit tuleb kokku hoida (kustutab toast lahkudes tule) *Teab, et inimene saab talvel loomi aidata *Mõistab, et on vaja istutada puid ja muid taimi *Oskab hoida enda ümber puhtust looduses, kodu ümbruses jm</p>	<p>*Suhtub ümbritsevasse hoolivalt ning käitub seda säästvalt *Kirjeldab, millised on inimtegevuse positiivsed ja negatiivsed mõjud tema koduümbruse loodusele *Teab, kuidas talvel loomi aidata, ja oskab seda teha *Teab, kuidas viga saanud või inimese hüljatud looma aidata *Teab prügi sorteerimise vajalikkust ning oskab sorteerida lihtsamat prügi (pudelid, paber, olmeprügi) *Soovib osaleda looduse korrastamises</p>

Valguse, temperatuuri, vee, õhu ja toitainete tähtsus taimedele ja loomadele	<ul style="list-style-type: none"> * Teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett ja toitu 	<ul style="list-style-type: none"> *Teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett, valgust ja õhku *Oskab kirjeldada erineva temperatuuri mõju taimedele, loomadele ja inimesele 	<ul style="list-style-type: none"> * Selgitab valguse, temperatuuri, vee, toitainete ning õhu tähtsust taimedele, loomadele ja inimesele
Valgusfoor ja tänava ületamine	<ul style="list-style-type: none"> *Teab valgusfoori ja tulede tähendust (punane, kollane, roheline) *Teab mõisteid <i>sõidutee</i> ja <i>kõnnitee</i> 	<ul style="list-style-type: none"> *Teab valgusfoori tulede süttimise järjekorda ning nende tähendust *Teab, kuidas sõiduteed ületada oskab ületada tänavat jalgrattaga (jalgratas käe kõrval) 	<ul style="list-style-type: none"> *Oskab kirjeldada oma teekonda kodust lasteaeda *Teab, kuidas ületada ristmikku *Teab liiklemise erinevusi linnas ja maal *Oskab kasutada hädaabinumbrit 112
Liiklusmärgid	<ul style="list-style-type: none"> * Teab liiklusmärkide tähtsust (aitavad ohutult liigelda) 	<ul style="list-style-type: none"> * Teab liiklusmärkide tähendusi 	<ul style="list-style-type: none"> *Teab, kuidas käituda ühissõidukist väljudes *Teab rulluiskude ja rulaga sõitmise nõudeid (kiiver, põlve – ja küünarnukikaitsmeid, ohutud paigad)
Sõidukid	<ul style="list-style-type: none"> *Oskab küsimise korral nimetada sõidukeid (auto, rong, buss, lennuk, laev, tramm, troll) *Teab liiklusvahendeid ja eriotstarbelisi sõidukeid *Teab jalgrattaga sõitmise nõudeid (kiiver) 	<ul style="list-style-type: none"> *Kirjeldab erinevaid sõidukeid ja teab nende otsatarvet *Teab liiklusvahendite erinevusi ning eriotstarbeliste sõidukite ülesandeid ja tähtsust *Oskab ühissõidukis käituda (sõidupilet) 	<ul style="list-style-type: none"> *Oskab nimetada või kirjeldada erineva töö tegemiseks vajalikke sõidukeid (kraanaauto, prügiauto, teerull jm)
Helkur, turvatool ja -vöö	<ul style="list-style-type: none"> * Teab helkuri kasutamise vajalikkust 	<ul style="list-style-type: none"> *Teab turvavöö ja turvatooli vajalikkust sõidukis *Oskab kirjeldada liiklemise ohtusid erinevates ilmastikuoludes *Oskab selgitada, kus ja kuidas helkurit kanda 	<ul style="list-style-type: none"> * Teab, kuhu kinnitada helkurribad

3.2 Keel ja kõne

Eesmärgid:

Laps...

1. tuleb toime igapäevases suhtluses
2. kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesist lauseehitust
3. tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused

Sisu:

1. keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika
2. suhtlemine, jutustamine ja kuulamine
3. lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus

Õppe – ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldus:

1. lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel
2. peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumise – ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõneleda, laps õpib rääkima reaalses suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga
3. suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi ning lugemis – ja kirjutamisvalmiduse kujunemist
4. õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi seostatult mängude ja igapäevatoimingutega (nt nimekirjade koostamine, joonistusele pealkirja kirjutamine, kaardi või kirja kirjutamine koos täiskasvanu abiga)

Lapse arengu eeldatavad tulemused

Sisu	3aastane	4aastane	5aastane	6aastane	7aastane
Suhtlemine	<p>*Osaleb dialoogis: esitab küsimusi, väljendab oma soove ja vajadusi, vastab vajaduse korral rohkem kui ühe lausungiga*</p> <p>*Kasutab erinevat intonatsiooni ja hääletugevust sõltuvalt suhtluseesmärgist (teatamine, küsimine, palve jm)</p> <p>*Kommenteerib enda ja/või kaaslasetegevust 1-2 lausungiga</p> <p>*Mõistab teksti, mis on seotud tema kogemuse ja tegevusega</p> <p>*Loeb peast või kordab järele 1-2 realist luuletust</p>	<p>*Algatab ise aktiivselt suhtlust</p> <p>*Suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega koostegevuses</p> <p>*Küsib täiskasvanult palju küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta</p> <p>*Kommenteerib enda ja kaaslaste tegevust (räägib, mida tehti) 2-3 lausungiga</p> <p>*Räägib 2-3 lausungiga mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest</p> <p>*Jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta lausungi</p>	<p>*Algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool tegevussituatsiooni, nt vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal, esitab kogemusliku sisuga küsimusi (nt Miks ta nii tegi? Kuidas teha?)</p> <p>*Kasutab rollimängus erinevat intonatsiooni ja hääletugevust</p> <p>*Kasutab õigesti mõningaid viisakusväljendeid</p> <p>*Kirjeldab täiskasvanu abiga olupilti* ja annab edasi pildiseerial kujutatud sündmust</p> <p>*Annab kuulnud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil, väljendades end peamiselt üksikute, sidumata lausungitega</p> <p>*Jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3 – 5</p>	<p>*Räägib iseendast ja esitab küsimusi täiskasvanu kohta (nt <i>Kus ja kellega ta elab? Kas tal on lapsi</i>)</p> <p>*Kasutab ja mõistab suhtlemisel nalja, narrimist</p> <p>*Püsib teemas, vajaduse korral läheb kaasa teiste algatatud teemamuutusega</p> <p>*Annab edasi kuulnud teksti (nt muinasjutu) sündmuste järgnevust, põhjusi ning tegelaste käitumist täiskasvanu suunavate küsimuste/ korralduste abil</p> <p>*Jutustab pildi või kogemuse põhjal seotud lausungitega</p> <p>*Jutustades seob lausungeid peamiselt sõnadega <i>ja siis, siis, ja</i>.</p> <p>*Suunab kõnega</p>	<p>*Kasutab dialoogis erinevaid suhtlusstrateegiaid (nt veenmine, ähvardamine) sõltuvalt suhtluseesmärkidest</p> <p>*Valib intonatsiooni ja sõnu olenevalt kaassuhtlejast (laps, täiskasvanu) ja/ või suhtlusolukorrast (kodu, võõras koht)</p> <p>*Mõistab kaudseid ütlushiili (nt <i>ruumis on aken lahti</i>. Otsene ütlus: <i>Pane aken kinni!</i> Kaudne ütlus: <i>mul on jahe</i>)</p> <p>*Jutustab olu – ja tegevuspiltide järgi, kirjeldab tuttavaid esemeid ja nähtusi, andes edasi põhisisu ning olulised detailid</p> <p>*Tuletab mõttelünga tekstis iseseisvalt puuduva info</p> <p>*Räägib sellest, mida</p>

			<p>lausungiga (nt mida ta tegi kodus pühapäeval) *Loeb peast kuni 4realisi liisusalme/luuletusi mõistab teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemusega</p>	<p>kaaslaste tegevust ja annab sellele hinnanguid</p>	<p>hakkab tegema (plaanib välikõnes tuttavaid tegevusi) *Laiendab jutustades täiskasvanu suunamisel teksti (tuletab eelnevat ja järgnevat tegevust, sündmust) jutustamise ajal parandab ja täpsustab oma teksti</p>
Grammatika	<p>*Mõistab ning kasutab tuttavas tegevuses ja situatsioonis 3 – 5 sõnalisi lihtlauseid *Kasutab kõnes õigesti enamikku käändevorme *Kasutab kõnes õigesti tegusõna käskivat kõneviisi (nt istu! Joonista!) *Kasutab kõnes õigesti tegusõna kindla kõneviisi olevikuvorme (nt sõidab, laulavad) *Kasutab kõnes õigesti tegusõna ma – ja da-tegevusnime (nt hakkame mängima, ei taha mängida)</p>	<p>*Kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid, sh koondlauseid (nt ema ostis poest <u>saia</u>, <u>leiba</u> ja <u>võid</u>) *Kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid rindlauseid (sidesõnad <i>ja, aga</i>) *Kasutab kõnes õigesti tegusõna lihtmineviku vorme (nt <i>sõitis, laulsid</i>)</p>	<p>*Kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid *Kasutab kõnes nud – ja tud- kesksõnu (nt <u>söödud</u>-<u>söönud</u>) *Kasutab kõnes omadussõna võrdlusastmeid (suur-suurem-kõige suurem) *Kasutab tingivat kõneviisi (mängisin, mängiksin) *Ühildab sõnu arvus (karud <u>söövad</u>) ja käändes (ilusale lille<u>le</u>, punase pall<u>iga</u>) *Kasutab kõnes õigesti enamikku nimisõna käändevorme mitmuses (ilusatel</p>	<p>*Kasutab kõnes õigesti saava ja rajava käände vorme (saab lauljaks, jookseb kivini) *Märkab grammatikavigu täiskasvanu kõnes (nt lugeb – loeb, lillene – lilleline, seen kasvab all kuuse – seen kasvab kuuse all) *Kasutab kõnes enamasti õigesti umbisikulist tegumoodi (<i>loetakse, pesti</i>)</p>	<p>*Kasutab kõnes kõiki käändevorme ainsuses ja mitmuses, sh harva esinevaid (nt olev kääne – arstina) *Kasutab kõnes käändevorme harva esinevates funktsioonides (nt kohakäänded ajasuhete väljendamiseks: hommikust õhtuni) *Kasutab kõnes õigesti osastava ja sisseütleva käände erinevaid lõpuvariante (nt palju linde, konni, autosid) *Kasutab kõnes</p>

			lilledel)		enamasti õigesti laadivahelduslikke sõnu (poeb - pugema; siga-sead) *Kasutab õigesti põimlauseid, mis väljendavad põhjust (...sest...), tingimust (kui..., siis), eesmärki (... et...)
Sõnavara	<p>*Kasutab nimisõnu, mis väljendavad tajutavaid objekte, nähtusi</p> <p>*Kasutab tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega ta ise on kokku puutunud</p> <p>*Kasutab kõnes värvust, suurust jt hästi tajutavaid tunnuseid tähistavaid omadussõnu</p> <p>*Kasutab kõnes mõningaid üldnimetusi (nt lapsed, riided)</p> <p>*Kasutab tagasõnu (all, peal, sees, ees, taga) ruumisuhete tähistamiseks</p>	<p>*Mõistab ja kasutab kõnes nii üld- kui ka liiginimetusi (nt <i>kuusk, kask – puud; tuvi, kajaks – linnud</i>)</p> <p>*Kasutab kõnes objektide osade/detailide nimetusi (<i>käpad, saba, rool</i>)</p> <p>*Kasutab kõnes mõningaid liitsõnu (<i>tuttmüts, kelgumägi</i>) ja tuletisi (nt <i>täpiline, kurb+lik=kurblik</i>)</p>	<p>*Kasutab kõnes mõningaid vastandsõnu (nt lühike-pikk, must- puhas)</p> <p>*Kasutab kõnes mõningaid iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu (nt arg, kaval, igav)</p> <p>*Kasutab kõnes aega väljendavaid nimisõnu : <i>hommik, päev, õhtu, öö</i></p> <p>Moodustab vajaduse korral sõnu uudsete või võõraste objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (nt tikkudest maja-<i>tikumaja</i>; nuga õuna koorimiseks-</p>	<p>*Kasutab kõnes õigesti aega väljendavaid määrsõnu <i>eile, täna, homme.</i></p> <p>*Kasutab kõnes mõningaid samatähenduslikke sõnu (nt jookseb, lippab, sibab)</p> <p>*Mõistab samatüveliste sõnade tähenduste erinevusi (<i>joonistaja, joonistus, jooneline</i>)</p> <p>*Kasutab õigesti sihilisi ja sihituid tegusõnu (nt <i>veereb-veeretab</i>)</p> <p>*Nimetab ühe õpitud kategooria piires vähemalt kaks sõna</p>	<p>*Selgitab kuuldud kujundlike väljendite (tuul ulub, kevad koputab aknale) tähendust oma sõnadega ja/ või toob enda kogemusega seotud näiteid</p> <p>*Kasutab kõnes mõningaid abstraktse (s.o mittekogetava vastega) tähendusega sõnu (nt tundeid, vaimset tegevust tähistavaid sõnu: mõtlen, arvan, julge, lahke)</p> <p>*Kasutab kõnes inimesi ja inimese tegevust iseloomustavaid sõnu</p> <p>*Liidab ja tuletab</p>

			<i>õunanuga)</i>	<i>(nt lilled: tulp, roos)</i>	analoogia alusel tuttavas kontekstis keelenormi järgides sõnu *Kasutab õigesti aja – ja ruumisuhteid väljendavaid sõnu (nt vahel, kohal, otsas, varem, hiljem, enne, pärast) *Mõistab abstraktseid üldnimetusi õpitud valdkondades (nt sõidukid, elusolendid, tähtpäevad, kehaosad)
Hääldamine	*Kasutab oma kõnes tuttavaid 1-2silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris *Hääldab õigesti enamikku häälikuid (erandid võivad olla R, S, K, Ö, Ü)	*Kasutab oma kõnes tuttavaid 2-3silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris *Hääldab sõnades õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid (nt – nt, -lt, -mp jne)	*Hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid *Hääldab õigesti 3- 4silbilisi tuttava täheendusega sõnu *Hääldab õigesti kõiki häälikuühendeid 1- 2silbilistes tuttava täheendusega sõnades *Hääldab õigesti sageli kasutatavaid võõrsõnu (nt taburet, banaan, diivan)	*Kordab järele ja hääldab ise õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava täheendusega sõnu	*Kordab õigesti järele täheendusest võõraid sõnu *Hääldab õigesti võõrhäälikuid (f, š) tuttavates sõnades (nt Fanta, šokolaad)
Kirjalik kõne	*Vaatab üksi ja koos täiskasvanuga pildiraamatuid: keerab lehte, osutab pildile ning	*Tunneb täiskasvanu häälimise või rõhutatud hääldamise järgi kuulmise teel ära hääliku	*Tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades (v.a	*Häälib täiskasvanu abiga (järele korrates, abivahendeid kasutades) 1-2silbilisi	*Nimetab ja kirjutab enamikke tähti. *Veerib 1-2silbilisi sõnu kokku, pikemaid

	<p>kommenteerib pilte *Kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid etteloetud tekste *Eristab kuulmise järgi tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu üksteisest (nt tass-kass, pall- sall, tuba- tupp), osutades pildile või objektile</p>	<p>häälikute reas *Tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti *Matkib lugemist ja kirjutamist, kritseldades kriidi või pliiatsiga</p>	<p>häälikuühendites) *Kuulab ettelugemist, olles seejuures aktiivne (osutab piltidele, küsib, parandab ettelugejat tuttava teksti puhul) *Kirjutab õigesti üksikuid sõnu trükitähtedega (nt oma nime)</p>	<p>sulghäälikuta ja häälikuühendita sõnu *Määrab hääliku asukoha (alguses, keskel, lõpus) häälikuühendita sõnas *Kordab täiskasvanu eeskujul eri vältes kahest sõnast koosnevaid ridu (nt <i>koli-kolli</i> (IIIv); <i>koli-kolli</i> (IIv); <i>koli-kooli</i> (IIIv); <i>koli-kooli</i> (IIv)) *Loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (nt poe- ja tänavanimed, sildid)</p>	<p>sõnu loeb aimamisi (järgneva kontrollita) ja eksib sageli *Häälib õigesti 1-2silbilisi ka sulghäälikuid sisaldavaid häälikuühenditeta sõnu *Kirjutades märgib õigesti 1-2silbiliste häälikuühenditeta sõnade häälikstruktuuri (nt lähen koli) *Eristab häälikuühendita sõnas kuulmise järgi teistest pikemat häälikut *Jagab kuuldud lause sõnadeks, kasutades sõnade arvu märkimiseks abivahendeid *Muudab täiskasvanu eeskujul sõna vältestruktuuri (nt koll-kool; linn (IIIv)-lina; tibu-tippu) tunneb ära luuletuse ja muinasjutu kui kirjandusžanri.</p>
--	--	---	---	--	--

3.3 Matemaatika

Eesmärgid:

Laps...

1. rühmitab esemeid ühe- kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki
2. järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuse põhjal
3. tunneb lihtsamaid ajamõisteid ning kirjeldab ja järjestab oma päevategevusi
4. mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas
5. mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid
6. suudab kirjeldada ümbritsevat ruumi kujundimõistete abil
7. näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes

Sisu:

1. hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine
2. suurused ja mõõtmine
3. geomeetrilised kujundid

Õppe – ja kasvatustöö kavandamine ja korraldus:

1. innustatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama ja kujundama ning selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemetes erinevusi ja sarnasusi ning oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada
2. harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ning kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks
3. seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, ergutades sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis -, nägemis -, haistmis – ja kompimisaistingut
4. suunatakse last ümbritsevat matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm)
5. toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist erinevates objektides sarnaste ja erinevate tunnuste ning omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

Lapse arengu eeldatavad tulemused

Sisu	2-3aastased	3-4aastased	4-5aastased	5-6aastased	6-7aastased
Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine	<p>*Rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse (värvus, kuju, suurus vms) järgi hulgaks</p> <p>*Leiab erinevate esemete hulgast <i>palju</i> ja <i>üks</i></p> <p>*Loendab asju kolme piires ning vastab küsimusele <i>mitu on?</i></p>	<p>*Otsustab, kas nimetatud ese kuulub (ei kuulu) moodustatud hulka</p> <p>*Paaride moodustamisega (üksühesesse vastavusse seadmisega) saab teada, et esemeid on võrreldavates hulkades <i>sama palju, ühepalju</i> ehk <i>võrdselt</i></p> <p>*Loendab 5 piires ja tunneb arvude rida 5ni</p>	<p>*Rühmitab esemeid, olendeid kahe erineva tunnuse alusel (rühma lapsed on poisid ja tüdrukud)</p> <p>*Võrdleb esemete hulki paaridesse seades ning otsustab, mida <i>on rohkem kui, vähem kui</i></p> <p>*Tutvub arvudega 10ni</p>	<p>*Loendab 12 piires, teab arvude rida 12ni</p> <p>*Oskab nimetada antud arvule eelnevat/ järgnevat arvu</p> <p>*Tunneb numbrimärke</p> <p>*Võrdleb arve (on suurem kui, on väiksem kui)</p> <p>*Paneb kokku kahe hulga esemed ja liidab</p> <p>*Võtab ühest hulgast esemeid ära ja lahutab</p>	<p>*Mõtestab arvude rida 12ni</p> <p>*Liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb ja kasutab vastavaid sümboleid (+, -, =)</p> <p>*Oskab koostada matemaatilisi jutukesi kahe etteantud hulga järgi</p>
Suurused ja mõõtmine	<p>*Näeb ja leiab esemetes erinevusi</p>	<p>*Võrdleb (järjestab) kahte eset suuruse (suurem-väiksem), pikkuse (pikem-lühem), laiuse (laiem-kitsam) järgi ning kasutab mõisteid</p>	<p>*Järjestab esemeid kõrguse järgi (kõrgem-madalam)</p> <p>* Järjestab 3 eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi</p>	<p>*Järjestab kuni 5 eset suurustunnuse järgi</p> <p>*Leiab vaadeldavast objektist silma järgi <i>suurema-väiksema-sama suure</i> ning kontrollib objekte kõrvutades</p> <p>*Hindab kaugust silma järgi</p> <p>*Mõõdab pikkust, laiust ja kõrgust kokkulepitud mõõtevahenditega</p>	<p>*Teab igapäevaelus kasutatavaid pikkusmõõte cm, m ja km; massimõõtu kg ja mahumõõtu liiter (kasutab määrgutegevustes)</p> <p>*Teab igapäevaelus kasutatavaid rahaühikuid euro, sent ning kasutab neid määrgutegevustes</p> <p>*Mõõdab pikkust, raskust ja vedelikku</p>

				*Järjestab raskuse ja paksuse järgi	kokkulepitud mõõtevahendiga
Geomeetrilised kujundid	*Leiab samasuguse kujundi peale-, kõrvuti- või sisseasetamise teel *Kompimise-veeretamisega eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid, sh ringi ja ruutu	*Eristab kolmnurka ja nelinurka ning leiab kujunditega sarnaseid esemeid rühmtoast, õuest ja tänavalt	*Näeb ja oskab kirjeldada ruudu ning ristküliku sarnasusi ja erinevusi ning leida sarnaseid kujundeid ümbritsevat	*Rühmitab kujundeid vormi, suuruse, värvuse vm järgi *Koostab mustreid, laob pilte kujunditest	*Eristab ruumilisi kujundeid (kuup, kera, risttahukas, püramiid) tasapinnalistest kujunditest (ruut, ring, ristkülik ja kolmnurk)
Orienteerumine ajas	* Vestleb <i>ööle</i> ja <i>päevale</i> iseloomulikust ning matkib tegevusi mängus	*Leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid (pildidel, vestluses jm) *Eristab <i>hommiku</i> ja <i>õhtut</i> (kirjeldab tegevusi)	*Teab ööpäeva osi: <i>hommik, päev, õhtu, öö</i> ; kirjeldab tegevusi *Kirjeldab tegevusi ja sündmusi: <i>eile, täna, homme</i>	*Kirjeldab tegevusi erinevatel nädalapäevadel ja teab nädalapäevade järjestikuseid nimetusi *Eristab mõisteid: <i>kiiresti-aeglaselt, hiljem, kohe, varsti</i>	*Teab kuude nimetusi ja enda sünnikuud ning – päeva *Määrab kellaaega täistundides ning koostab päevakava *Kasutab kõnes õigesti sõnu: <i>enne, praegu, hiljem-varem, noorem-vanem.</i>
Orienteerumine ruumis	* Orienteerub oma kehal ja näitab, mis asub <i>ülal, all, kõrval, ees</i> ja <i>taga</i>	*Määrab teiste laste ja esemete asukohta enda suhtes: <i>ülal-all, ees – taga (minu ees, minu taga jne)</i>	*Määrab enda asukohta teiste laste ja asjade suhtes (<i>seisan Miku taga, olen ukse ees</i>) *Määrab vasakut ja paremat poolt	*Määrab eseme asukohta teise eseme suhtes: <i>all-peal, kohal, keskel, äärel, vasakul-paremal</i> *Orienteerub ruumis (õues) juhendite järgi	*Orienteerub tasapinnal (paberil)

3.4 Kunst

Eesmärgid:

Laps...

1. tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest
2. kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma
3. vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid
4. kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja – võtteid
5. kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt
6. vaatleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut

Sisu:

1. **kujutamine ja väljendamine:** mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul
2. **kujundamine:** objektile esteetilise lisaväärtuse andmine
3. **tehnilised oskused:** voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine
4. kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist

Õppe – ja kasvatustöö kavandamine ja korraldus:

1. antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning väljendada oma maailmanägemist
2. suunatakse last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlusel tehtud tähelepanekuid
3. kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne
4. arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida
5. julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutlus – ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus
6. viiakse kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevusi teiste valdkondade õppe – ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale
7. suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödesse tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

Lapse arengu eeldatavad tulemused

Sisu	3aastane	5aastane	7aastane
Kujutamine ja väljendamine	<ul style="list-style-type: none"> *Tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest *Leiab kritselduste hulgast nime(tuse) andmist või loo jutustamist väärivaid kujundeid *Leiab ümbritsevas juhendamise toel sinise, kollase, punase ja roheline värvi 	<ul style="list-style-type: none"> *Kujutab naturist inspireeritud asju, objekte jne isikupäraste sümbolitega, mis olemuselt täienevad ja muutuvad keerukamaks *Jutustab oma piltides nii tuttavatest asjadest ja kogetud sündmustest kui ka oma fantaasiatest *Kasutab emotsioonide, nähtuste, esemete jne kujutamiseks värvitoone oma seostest ja tunnetest lähtuvalt *Valib mõtte teostamiseks sobivaimana tunduvad vahendid *Võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvitoone ning tunneb sinist, kollast, punast, rohelist, valget, musta, pruuni ja roosat 	<ul style="list-style-type: none"> *Kasutab loovalt geomeetrilisi kujundeid ja nende kombinatsioone keerukamate objektide ülesehitamiseks *Püsib töös valitud teemas seda isikupäraselt tõlgendades *Jutustab temaatilistes töödes tegelaste tegevusest, omavahelistest suhetest ning tegevusajast ja – kohast *Rõhutab kõige tähtsamat oma töös värvi, suuruse või asukoha valikuga *Tunneb ümbritsevas erinevaid värvitoone (hallikas, taevasinine jne)
Kujundamine	<ul style="list-style-type: none"> *Kaunistab (täppidega, joontega) ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid (nt lillepotti, paberit, taskurätti, papptaldrikut, palli, sokki, plastiliinist plaati, kivi jne) 	<ul style="list-style-type: none"> *Koostab elementidest lihtsa kordumiskeemiga mustri eseme ääri kaunistamiseks (tass, taskurätt jne) *Kujundab õpetajaga koos tähtpäevakaardi sündmuse meeleoluga sobivate motiividega *Valib kaunistusmotiivi ja kannab juhendamisel šablooni või templi abil selle omavalitud kohale esemel (kruusil, taldrikul, pluusil jne) 	<ul style="list-style-type: none"> *Märkab mustri rütmi ja suudab seda jätkata *Kujundab kaunistusmotiivi või mustri, arvestades kaunistavat eset *Selgitab omavalmistatud (voolitud, volditud, meisterdatud) esemete otstarvet ja nimetab koha, kuhu see sobib *Aitab kujundada tähtpäevaga seotud peolauda ja ruumi

Voolimine	<ul style="list-style-type: none"> *Õpetajat jäljendades muljub ja näpistab, rullib ja veeretab voolimismaterjale *Teeb sõrme või pulgaga pehmesse voolimismaterjali jäljendeid 	<ul style="list-style-type: none"> *Õonestab ümarvorme süvendit pöidlaga vajutades *Muudab voolimismaterjalide kuju neid pigistades ja venitades *Nii ümar – kui ka piklike vorme töödeldes loob soovitud esemeid *Ühendab voolitud detaile omavahel 	<ul style="list-style-type: none"> *Kasutab iseseisvalt tuttavaid voolimismaterjale, arvestades nende eripära *Valmistab õpetajaga koos uusi voolimissegusid *Niisutab voolingute ühenduskohti esemete tugevdamiseks
Joonistamine	<ul style="list-style-type: none"> *Tekitab iseseisvalt jämedate joonistusmaterjalidega (rasvakriidid, pehmed pliiaatsid jne) erinevaid jälgi (täppe ning vertikaalseid, horisontaalseid, sirgeid, lainelisi, katkendlikke ja spiraalseid jooni), püüdes paberi piirides 	<ul style="list-style-type: none"> *Jooni ja kujundeid ühendades joonistab sümbolitega, mis täienevad ja muutuvad keerukamaks *Joonistab ning värvib pindu värvi – ja viltpliiaatsitega, kriitide ja sõega, muutes joonte tihedust *Kasutab joonistusvahendeid liigse surveta 	<ul style="list-style-type: none"> *Kasutab soovi korral koos erinevaid joonistusvahendeid nende olemusest lähtuvalt *Värvib oma joonistatud või värviraamatu kujundeid, varieerides käe liikumise suunda *Sobitab pindu kattes heledaid ja tumedaid, peeni ja jämedaid jooni
Maalimine	<ul style="list-style-type: none"> *Tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni, teeb täppe ja katab pindu *Trükib näpuvärvidega sõrmede ja kogu käega *Vajutab jäljendeid, kattes templi iseseisvalt värviga 	<ul style="list-style-type: none"> *Võtab pintslile vajaduse korral lisaks värvi ja katab pindu *Teeb objektidele väiksemaid detaile pintslivajutuste ja –tõmmetega *Ei kata maalides juba küllaldaselt kaetud pinda korduvalt 	<ul style="list-style-type: none"> *Segab värve uute toonide saamiseks *Kasutab töös eri jämedusega pintsleid *Väldib värvide määrdumist *Kasutab töös pintslit erinevalt (pintslit otsa ja külge)
Meisterdamine	<ul style="list-style-type: none"> *Kortsutab iseseisvalt pehmet paberit ning rebib paberist tükke *Katab aluspinna liimiga, puistab sellele erinevaid objekte ja liimib kujundeid 	<ul style="list-style-type: none"> *Rebib ja lõikab paberist ribasid ja kujundeid ning kleebib need sõltuvalt töö olemusest *Lükib paelale, traadile vms auguga esemeid *Valib meelepärased meisterdamisevahendid (looduslikku ja tehismaterjali, paberit jms) ning neid omavahel ühendades või materjale kombineerides loob oma töö 	<ul style="list-style-type: none"> *Kujundab või täiendab oma tööd, kleepides sellele erinevast materjalist tükke, objekte jne *Valib eri materjalide liitmiseks ühendusviiside seast oma mõtte teostamiseks sobivamad või leiab oma võtted *Valmistab lihtsa mänguasja täiskasvanu tegevust matkides

Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist	<p>*Vaatleb pilte, näidistöid ja raamatuillustratsioone ning vastab küsimustele</p> <p>*Näitab teistele oma tööd kui kunstiteost ja räägib sellest</p>	<p>*Vaatleb omal algatusel raamatuillustratsioone ja kunstitöid ning esitab nende kohta küsimusi ning avaldab arvamust</p> <p>*Jutustab küsimuste toel, mida ta on töödes kujutanud, ning nimetab, mis materjale on ta oma töös kasutanud</p> <p>*Suhtub heasoovlikult kaaslaste töödesse</p>	<p>märkab teoseid või ümbruses leiduvaid objekte vaadeldes ning kirjeldades detaile ja värve ning tajub meeolelu</p> <p>*Fantaseerib ja jutustab teose juurde ka loo: mis juhtus enne, mis juhtus pärast</p> <p>*Kasutab raamatuillustratsioone, fotosid ja kunstiteoseid (sh skulptuure) oma töö lähtealusena, luues oma vaba ja isikupärase variandi</p>
--	--	---	---

3.5 Muusikaõpetus

Eesmärgid:

Laps:

1. tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
2. suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
3. suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
4. suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

Sisu:

1. laulmine;
2. muusika kuulamine;
3. muusikalis-rütmiline liikumine;
4. pillimäng.

Õppe – ja kasvatustöö kavandamine ja korraldus:

1. on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalne tegevus;
2. kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid;
3. arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;
4. kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades; muusika on igapäevaelu osa nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul;
5. seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;
6. muusikapalade (laulude, muusika kuulamise palade, tantsude ja mängude, pillilugude) valikul arvestatakse laste huve ning ea- ja jõukohasust.

Lapse arengu eeldatavad tulemused.

Sisu	3aastased	5aastased	7aastased
Laulmine	<ul style="list-style-type: none"> *Kuulab ja jälgib õpetaja laulu *Huvitub laululistest tegevustest, püüab õpetajaga kaasa laulda (lauldes kaasa nt üksikuid sõnu, silpe, laululoike) *Osaleb laulude esitamises (plaksutab või laulab kaasa) 	<ul style="list-style-type: none"> *Laulab rühmaga samas tempos *Laulab peast lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule *Esitab laule rühmaga samas tempos 	<ul style="list-style-type: none"> *Laulab ilmekalt lähtudes laulu tekstist ja karakterist. *Laulab peast õpitud rahva- ja lastelaule ning esitab neid rühmas
Muusikalis-rütmiline liikumine	<ul style="list-style-type: none"> *Sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile (nt paigaltammumine, keerutamine üksikult, koosjalu hüplemine, lehvitamine, käte peitmine selja taha, viibutamine sõrmega, kükitamine) 	<ul style="list-style-type: none"> *Väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu ehk loova liikumisega *Tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente (nt põlvetoetkõnd ja – jook, liikumine hanereas ja ringis) *Osaleb laulumängudes 	<ul style="list-style-type: none"> *Liigub ja tantsib sünkroonis teistega, kasutades näiteks hüpaksammu ja eesgaloppi *Kõnnib, jookseb ja reageerib muusika tempo muutustele rütmiliselt täpselt (nt muudab liikumissuunda muusika dünaamika ja tempo järgi) *Sooritab tantsuliigutusi sünkroonselt, väljendusrikkalt ja õige kehahoiuga
Muusika kuulamine	<ul style="list-style-type: none"> *Reageerib emotsionaalselt muusika iseloomule (nt plaksutab, kõigutab keha vmt) 	<ul style="list-style-type: none"> *Kuulab laulu ja muusikapala *Väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud kontrastseid meeleolusid liigutuste ja liikumisega *Tunneb kuulmise järgi ära mõningaid õpitud laule 	<ul style="list-style-type: none"> *Tunneb ära lihtsamaid žanre (mars, laul, tants) *Väljendab loovalt muusika kuulamisest saadud elamusi kasutades eakohast sõnavara
Pillimäng	<ul style="list-style-type: none"> *Mängib muusikat kuulates, liikudes ja lauldes kaasa pulssi või rütmi kehapillil, kõlapulkades, randmekuljustel, väikesel trummil ja marakal) 	<ul style="list-style-type: none"> *Mängib rütmipille (nt kõlakarpi, trummi, kuljuseid, pandeirat) muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks *Eristab kuulates neid tämbri järgi *Ansamblimängus osaledes alustab ja lõpetab koos teistega, mängib nendega ühes tempos 	<ul style="list-style-type: none"> *Oskab mängida eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel kaasmänge õpitud lauludele, lasteriimidele ja instrumentaalpaladele *Mängib pilliansambelis *Mängib järgmisi pille: kõlaplaadid, metal-agogoo, cabas, plaatpillid

3.6 Liikumine

Eesmärgid:

- 1) laps on füüsiliselt ja vaimselt terve
- 2) lapses on huvi aktiivse liikumise ja sportimise, spordi kui kultuurinähtuse vastu;
- 3) laps omab teadmisi-oskusi liikumisest ning liikumisohutusest.

Liikumise valdkonna õppe ja kasvatustegevuse tulemusel laps

- 1) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 2) suudab aktiivselt tegutseda individuaalselt ja grupis;
- 3) mõistab sportliku tegevuse osa inimese tervises;
- 4) mõistab elementaarsete hügieeni ja ohutusnõuete vajalikkust;
- 5) suudab matkida täiskasvanut harjutuste sooritamisel.

Liikumine on lapse (tervisliku) elulaadi, tegevuste ja mängude loomulik osa. Liikumisõpetus lasteasutuses on seotud muu õppe- ja kasvatustegevusega, see mõjutab nii kehalist kui vaimset arengut. Lapse jaoks on liikumine õppimisviis - õpib ju laps ennekõike mitmesuguseid olukordi ja ümbritsevat maailma kogedes, suheldes ning aktiivselt tegutsedes. Lapse loomulik liikumisaktiivsus (tegevusaktiivsus) kasvab alates kolmandast-neljandast eluaastast, saavutades maksimumi nooremas koolieas.

Tema igapäevastes tegevustes - mängudes on erinevaid:

- 1) liikumisviise: kõnd, jooksmine, ronimine jm;
- 2) liigutusi: käte tõstmine-langetamine, kere kallutamine-painutamine-pööramine jm;
- 3) asendeid: seismine, istumine, lamamine selili-kõhuli jm;
- 4) esemete-vahendite käsitlemisviise: kandmine, vedamine, veeretamine, viskamine jm.

Kasvamine ja kehaline areng nõuavad:

1. tugi- ja liikumisorganite arendamist;
2. südame-, vereringe-, hingamiselsundite arengut;
3. närvisüsteemi ja lihaste koostööd;
4. keha kasvu ja proportsioonide kujunemist.

Liikumisõpetus ei ole ainult kehaliste võimete arendamine ja harjutuste õpetamine. Lapse kehaline ja vaimne areng on omavahel tihedalt seotud. Liikumisõpetus pakub rohkesti integreerimisvõimalusi kõikide ainetega (kodulugu, loodusõpetus, matemaatika, kunstiõpetus jne).

Lasteasutuse ülesanne on:

1. rahuldada lapse loomulikku vajadust olla aktiivne, liikuv. Kehalise arengu tagavad:
 - 1.1. harjutuste mängulisus ja mitmekesisus;
 - 1.2. laste huvi ja aktiivsus;
 - 1.3. pidev kordamine, täiustamine erinevate vahendite, võtete ja meetoditega;
 - 1.4. harjutuste järkjärguline keerustumine;
 - 1.5. lapse positiivne kogemus;
 - 1.6. õpetaja oskused, isiksus.
2. aidata lastel läbi liikumise oma keha kontrollima ja tundma õppida;
3. kasvatada suhtumist sporti. Liikumine väljas peab olema loomulik tegevus, harjumus nii lapsele kui täiskasvanule;
4. lastele on eeskujuks liikumisõpetaja ja õpetaja, kelle liikumist ja käitumist laps püüab jäljendada.

Liikumisõpetuse spetsiifiliseks vahendiks on kehalised harjutused:**PÕHILIIKUMISED.**

Kõndimine, jooksmine, hüppamine, hüplemine, ronimine, roomamine, veeremine (ülessirutatult), nende mitmesugused variandid ja kombinatsioonid, sooritamine erinevates tingimustes ja lülitamine liikumismängudesse jne. Tähelepanu õigele kehahoiule istumisel, seismisel, liikumisel, ; õiget rühti kindlustavate lihasrühmade (õlavööde, kõhu- ja seljalihased) tugevdamine.

PÕHILIIIGUTUSED-ASENDID.

Seismine (mitmesugused seisud), istumine (mitmesugused isteasendid), lamangud (selili, kõhuli, külili), jäsemete ja/või kere tõstmine, langetamine, kõverdamine, sirutamine, painutamine, kallutamine, pööramine, ringitamine, vibutamine jms. Liigutuste-asendite õppimist-harjutamist võimaldavad peamiselt üldarendavad võimlemisharjutused, naid saab aga ka lülitada liikumismängudesse või sooritada liikumisel.

VAHENDITE KÄSITSEMINE:

Vahendite käsitsemine. Viskamine, heitmine, veeretamine, püüdmine, vedamine, kandmine, lükkamine, löömine käe ja jalaga jms. Lisaks traditsioonilistele vahenditele (pall, rõngas) saab kasutada ka mitmesuguseid mänguasju ja looduslikke vahendeid. Vahendite käsitsemise võib ühendada üldarendavate harjutuste või liikumismängudega, kombineerida liikumisviisidega. Mängida võiks sportmängude iseloomulike elementidega mängu: palli löömine jalaga (jalgpall), viskamine korvi (korvpall), sulg- või lauatennisepalli löömine hokikepiga jne. Tähelepanu õigete tööliigutuste kujunemisele esemete tõstmisel-kandmisel, pliiatsi, pintslit jm hoidmisel, samuti põia- (et vältida lampjalgsust), labakäe ja sõrmede lihaste tugevdamisele.

TASAKAALU, REAKTSIOONIVÕIMET, RÜTMITUNNET, RUUMIS ORIENTEERUMISE OSKUST ARENDAVAD LIIKUMISED.

Liikumine erineva tempoga (kiiresti, aeglaselt jne) või jõuastmega (kergelt, jõuliselt jne). Erinevate liikumiste-liigutuste seostamine ning kohandamine vastavalt tingimustele (liikumine tasasel või ebatasasel pinnal, vastu - või allatuult jne).

LIIKUMIS- JA LIIKLEMISOHUTUS.

Õpitakse kus ja kuidas liikuda-mängida (ronida, rippuda, alla hüpata, kelgutada, sõita jalgrattaga jne), kuidas käituda tänaval, veekogu ääres (suvel, talvel), metsas ja mujal. Mida teha enda või kaaslase ohtu sattumisel (raske kukkumine, eksimine, uppumisoht jms).

SPORTLIK-RAKENDUSLIKUD LIIKUMISVIISID.

Sõitmine jalg- ja tõukerattaga, hüplemine hoonööri ja hübitsaga, liikumine suuskadel, uiskudel ja vees. Suusatamist, uisutamist ning ujumist ettevalmistavad harjutused.

Lapse arengu eeldatavad tulemused

Sisu	2-aastased	3-aastased	4-aastased	5-aastased	6-aastased	7-aastased
Kehalise kasvatuse alased teadmised (hügieeni, ohutuse ja enese-kontrollist lähtuvalt)	<p>*Sooritab harjutusi aktiivselt, entusiastlikult.</p> <p>*Liigub õpetaja juhendamisel ohutult.</p>	<p>*Valib õpetaja korraldusel teiste riiete hulgast välja võimlemisriided.</p> <p>*Arvestab aktiivses tegevuses rühmakaaslastega.</p>	<p>*Sooritab harjutusi vastavalt õpetaja korraldustele sõnalise seletuse järgi.</p>	<p>*Nimetab erinevaid kodukohas harrastatavaid spordialasid ja spordivõistlusi.</p> <p>*Kasutab erinevaid spordivahendeid (nt topispalli) ohutult, sobival viisil ja kohas.</p>	<p>*Osaleb lasteaia spordipäeval.</p> <p>*Talub kaotust võistlusmängudes.</p>	<p>*Nimetab erinevaid spordialasid ja mõne Eesti tuntuma sportlase.</p> <p>*Keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks.</p> <p>*Liikumisel ja mängimisel peab kinni üldistest ohutusreeglitest, (valides sobivad paigad ja vahendid).</p> <p>*Õnnetuse korral kutsub appi täiskasvanu.</p> <p>*Peseb ennast pärast aktiivset kehalist tegevust</p>
Võimlemine	<p>*Sooritab ettenäitamise ja juhendamise järgi asendeid ja liikumisi.</p> <p>*Jookseb veereva vahendi (pall, rõngas) järel.</p>	<p>*Sooritab võimlemisharjutusi eri asenditest ja erinevate vahenditega.</p> <p>*Teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühtses tempos õpetaja ja kaaslastega.</p>	<p>*Sooritab juhendamisel kuni neljast harjutusest koosnevat kombinatsiooni.</p> <p>*Hoiab oma kohta erinevates rivistustes: kolonnis, ringis, viirus.</p>	<p>*Vahenditega harjutusi (pall, hüpits) sooritab eakohaselt tehniliselt õigesti.</p> <p>*Valitseb oma liigutusi koordinatsiooni ja tasakaalu nõudvate harjutuste täitmisel.</p> <p>*Sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust</p>	<p>*Valitseb oma liigutusi ja kehahoidu harjutuste sooritamisel.</p> <p>*Säilitab tasakaalu dünaamilistes harjutustes.</p>	<p>*Valitseb oma liigutusi nii ruumis, maastikul kui ka tänaval.</p> <p>*Orienteerub mänguväljakul, sooritab kujundliikumisi, olles kolonnis esimene.</p> <p>*Sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid tegevusi.</p>

		*Sooritab painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi.		arendavaid harjutusi.		
Põhi- liikumised	*Ronib ja roomab üle ja läbi väikeste takistuste. *Kõnnib piiratud pinnal. *Säilitab sihi kõnnil ja jooksul. *Hüpitab käes palli, jälgib selle suunda.	*Sooritab põhiliikumisi. *Säilitab liikumisel tasakaalu, seda nii tasakaalupingil kui ka vähendatud pinnal.	*Sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes. *Sooritab koordineeritud tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi.	*Kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes. *Sooritab staatilist tasakaalu nõudvaid harjutusi. *Sooritab harjutusi väikevahendeid kasutades.	*Käsitseb väikevahendeid aktiivses tegevuses *Ronib varbseinal vahelduva sammu ja lisaulesandega.	*Sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised. *Säilitab tasakaalu staatilistes asendites ja liikumisel *Kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt üheaegselt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt.
Tants ja rütmika	*Kasutab liikumisel rütmipille juhendaja abil. *Sobitab liikumist vastavalt muusika iseloomule juhendaja abil.	*Kõnnib, jookseb ja hüpleb rütmiliselt muusika järgi. *Sooritab liigutusi vastavalt muusikale erinevas tempos õpetaja juhendamise järgi.	*Sooritab imiteerivaid liigutusi vastavalt muusika iseloomule. *Plaksutab ja liigub vastavalt rütmile.	*Jäljendab liikumisega erinevaid rütme. *Liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisele ja aeglustumisele. *Liigub iseseisvalt, vabalt muusika järgi.	*Kohandab oma liigutusi etteantud rütmiga. *Kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides.	*Sooritab rütmiliikumisi üheaegselt kaaslasega. *Liigub vastavalt enda tekitatud rütmile, vahelduva tempoga kiirelt aeglasele. *Väljendab liikumise kaudu emotsioone. *Kasutab liikumisel loovalt vahendeid (lindid, rätikud, rõngad).

<p>Liikumismängud</p>	<p>*Mängib koos juhendaja ja kaaslastega kõnni- ja jooksumänge.</p>	<p>*Mängib matkiva sisuga 1–2 reeglina kõnni- ja jooksumänge. *Mängib iseseisvalt aktiivse liikumisega mängu.</p>	<p>*Mängib 2–4 reeglina liikumismänge. *Pingutab end rühmategevustes ühise eesmärgi nimel.</p>	<p>*Mängib kollektiivseid võistlusmänge. *Osaleb jõukohastes teatevõistlustes (nt joonejooksud). *Tunnustab nii enda kui vastasmeeskonna edu.</p>	<p>*Käsitseb mängu- ja spordivahendeid loovmängudes.</p>	<p>*Võistleb kombineeritud teatevõistlustes (nt takistusriba läbimine). *Mängib sportlike elementidega mängu (korvi visked, jalgpall jne). *Organiseerib ise liikumismänge. *Kasutab ausa mängu põhimõtteid, peab kinni kokkulepitud mängureeglitest.</p>
<p>Talvealad</p>	<p>*Istub kelgul ja hoiab tasakaalu mäest laskumisel.</p>	<p>*Veab tühja kelku. *Sõidab kelgul iseseisvalt nõlvakust alla. *Liigub suuskadel otsesuunas.</p>	<p>*Kasutab suuskadel liikumisel käte abi ja keppide tuge.</p>	<p>*Veab üksi, kahekesi, kolmekesi kelgul kaaslast. *Kelgutab mäest alla, täites eriülesandeid (nt esemete haaramine). *Suusatamisel kasutab libisemist.</p>	<p>*Suusatab vahelduva libiseva sammuga. *Käsitseb suusavarustust õpetaja abiga.</p>	<p>*Osaleb kelguvõistlustel (kaugemale, täpsemalt). *Sõidab nõlvakust alla põhiasendis. *Suusatab koordineeritud liikumisega. *Käsitseb suusavarustust iseseisvalt.</p>
<p>Vaba aeg ja loodusliikumine</p>	<p>*Mängib vabamängus iseseisvalt.</p>	<p>*Matkab õpetajaga või vanematega looduses. *Teeb kaasa kuni 500 m pikkuse rännaku ja püsib kolonnis.</p>	<p>*Algatab iseseisvalt mängu. *Tegutseb iseseisvalt lasteaia õuealal.</p>	<p>*Kasutab spordi- ja mänguväljakute vahendeid sihipäraselt. *Sooritab rännakuid ja orienteerub koos õpetajaga.</p>	<p>*Sõidab tõukerattaga ja suusatab. *Sõidab kahe rattalise rattaga.</p>	<p>*Tegutseb iseseisvalt koduümbruse mängu- ja spordiväljakul. *Mängib lihtsamaid maastikumänge</p>

4 Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus

Õppeaasta aktiivne periood kestab 1. septembrist kuni 31. maini. Vastavalt pedagoogilise nõukogu 10.06.2014 koosoleku protokollile nr. 4 otsusele nr. 11, ei toimu lasteaias aktiivset õppetöö planeerimist (ei koostata nädalaplaane) koolivaheaegadel. Nendel perioodidel on põhirõhk mängul, individuaalsel tööl lastega, õpitu kordamisel ja kinnistamisel, õuetegevustel, korrastatakse/täiendatakse laste arengumappe.

Õppe- ja kasvatustegevus toimub rühma päevakava alusel (Lisa 1), mis määrab laste eale vastava päevarütmide, une- ja ärkvelolekuaja, kus vahelduvad igapäevatoimingud, laste mäng ja vabategevus ning õpetaja kavandatud õppe- ja kasvatustegevus.

Rühma õppe- ja kasvatustööd korraldavad kaks rühmaõpetajat, keda abistab õpetaja abi. Muusika- ja liikumistegevusi korraldab muusika- ja liikumisõpetaja.

Õpetaja kavandab õppe- ja kasvatustegevuse lähtudes lasteaias jooksva õppeaasta eesmärkidest, põhiülesannetest, lasteaias arengukavast ja tegevuskavast, rühma tegevuskavast ja lasteaias õppekavas sisalduvatest ainekavadest.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel arvestab õpetaja laste arengutaset, vanust ja huve. Õppesisu valikul lähtutakse põhimõttest - lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale. Laste vanusest lähtuvalt on õpetaja kavandatud lõimitud õppe- ja kasvatustegevuse kestus 1-3 aastastel lastel 10-15 minutit, 3-5 aastastel 25 minutit ning 6-7 aastastel 35 minutit.

Õppetegevusplaan koostatakse nädalate kaupa, muusika- ja liikumisõpetaja koostab kuuplaani. Õppetegevusplaan peab endas sisaldama kavandatava perioodi eesmärke, temaatikat, õppesisu ja õppetegevusi. Õppetegevuse planeerimine on paindlik ja annab võimaluse teha vastavalt olukorrale ning vajadusele muudatusi, mis kajastuvad rühma õppe- ja kasvatustöö päevikus.

Rühma õppe- ja kasvatustegevuse päevikut täidetakse vastavuses isikuandmete kaitse seadusega. Päevikut täidetakse elektrooniliselt. Päevikusse fikseeritakse igapäevaselt toimunud õppetegevus ja kinnitatakse see allkirjaga.

Laste tegevus lasteaias on perekonnale avatud. Teretulnud on igasugune vanematepoolne initsiatiiv ja abi.

5 Lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted ning korraldus

Lapse arengu hindamise ja analüüsimise üldeesmärk on koguda võimalikult palju erinevat informatsiooni koostöös kõigi lapsega töötavate pedagoogidega, lapsevanematega, teiste erialaspetsialistidega. Hindamisel on oluline lapsekesksus ja valdkondade paljusus, et last hinnataks kui tervikut, mitte tema arengu eri valdkondi. Saadud informatsiooni kasutatakse tegevuste planeerimisel, arvestades laste individuaalseid vajadusi ja eripära.

Lapse arengu hindamisel ja analüüsimisel kogutud informatsiooni saab :

- jagada teiste pedagoogidega;
- jagada lapsevanematega;
- jagada lapsega (edusammud arengus);
- kasutada tegevuste planeerimisel ja õppekava arendamistöös;
- arvestada lapse individuaalsel arendamisel.

Oluline on tähele panna iga lapse eripära, tema tugevaid ja veel arendamist vajavaid külgi. Last hästi tundes ja teades on kõigil osapooltel võimalik tema arengule rohkem kaasa aidata.

Lapse arengu hindamise meetodid ja dokumenteerimine:

- **Vaatlus** – võimaldab saada vahetult otsest teavet, kuidas tegutsevad lapsed rühmana, kuidas nad rühmas üksteisega suhtlevad, kas ja kuidas õpetajate tegevus ning ümbrus vastavad laste vajadusele. Vaatlus võimaldab uurida last loomulikus keskkonnas. Lapsi vaadeldakse nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka õpetaja poolt suunatud tegevustes. Vaatluste põhjal teeb õpetaja märkmed lapse arengujälgimise tabelisse (Lisa 4, 5, 6, 7).
- **Laste arengu jälgimise tabel** – tabelit täidetakse üks kord aastas (veebbruar, märts) enne lapse arenguestluse läbiviimist lapsevanemaga. Lapse arengu jälgimine toimub mänguliselt raamatu „*Arengu jälgimise mäng*” abil. Tulemused fikseeritakse kirjalikult lapse arengu jälgimise tabelisse (Lisa 4, 5, 6, 7, 8).
- **Lapse arengumapp** – lapse arengu jälgimiseks koostatakse igale lapsele arengumapp, mida täidetakse ja täiendatakse kogu koolieelse perioodi. Lapse arengumappi kogutakse lapse joonistus endast, oma perekonnast, valik lapse loomingust (erinevad kunstivaldkonnad), lapse enda arvamusi, hinnanguid, tulevikuplaane, ütlemisi, lapse arengukirjeldused, lapsevanemaga läbiviidud arenguestlused, fotod, lapse sõnaline looming.

Koolivalmiduse hindamine - Lapse koolivalmiduse kujunemist jälgitakse pedagoogide poolt lapse arengu analüüsimise käigus kogu koolieelsel perioodil. Kõik saadud tulemused dokumenteeritakse ja lisatakse lapse arengumappi. Koolivalmiduse hindamine toimub arengu analüüsimise põhjal (veebruaries), millest antakse arengustelgusel tagasisidet lapsevanemale. Saadud arengu tulemused fikseeritakse lapse arengutabelisse (lisa 8). Orientiiriks on vastava vanuse, s.o. 7. a. lapse arengu eeldatavad tulemused. Lasteasutuse õppekava läbinule annab lasteasutus välja koolivalmiduskaardi, milles on kirjeldatud lapse arengu tulemused (lisa 9), tuues välja lapse tugevused ja arendamist vajavad küljed. Koolivalmiduskaardi allkirjastavad selle koostamisel osalevad isikud: rühmaõpetajad, muusika- ja liikumisõpetaja, lapsevanem (eeskostja) ja direktor. Koolivalmiduskaart koostatakse kahes eksemplaris, millest ühe saab vanem ja teine jääb lasteaeda, kus seda säilitatakse vastavalt seaduses ettenähtud korrale..

Lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtteid tutvustatakse lapsevanematele. Lapsevanemal on alati võimalus tutvuda oma lapse arengumapiga ning täiendada seda omalt poolt.

Üks kord aastas (veebruar, märts) toimub individuaalne usalduslik vestlus rühmaõpetajate ja lapsevanemate vahel lapse senisest arengust ja lapse edaspidiseks arenguks soodsate tingimuste loomisest. Lapsevanemale antakse eelnevalt ettevalmistav ja abistav küsimustik. Ülevaadet lapse arengust ja edusammudest annab õpetaja lapsevanemale ka jooksvalt igapäevase suhtlemise käigus.

6 Erivajadustega lapse arengu toetamise põhimõtted ja korraldus

Erivajadustega laps erineb keskmisest oma vaimsete võimete, kognitiivsete võimete, kommunikatsioonivõime, sotsiaalse käitumise ja füüsiliste võimete, erineva koduse keele- ja kultuurikeskkonna poolest.

Erivajadustega laps vajab tavapärase õpetuse muutmist ja kohandamist vastavalt tema erivajadusele. Mitte eesti kodukeelega lapsed omandavad eesti keele lõimitud tegevuste kaudu. Arengulise erivajadusega lapsele koostatakse vajadusel eesti keele kui teise keele õpetamiseks IAK.

Lasteaias toimub erivajaduste väljaselgitamine koostöös lastevanematega, õpetajatega ja võimalusel ning vajadusel kaasates teisi erialaspetsialiste (eripedagoog, sotsiaaltöötaja, psühholoog). Et hindamistulemused oleksid aluseks edasise arendustegevuse planeerimisel, toob lapsevanem spetsialistidelt kirjaliku kokkuvõtte lapse hetketasemest ja soovitud

õpetajale arendustegevusteks. Üheskoos koostatakse lapsele IAK, mida kasutatakse edaspidises töös lapsega . 1 x aastas analüüsitakse koos lapsevanematega tehtud töö tulemusi.

Töö erivajadusega lapsega toimub igapäevaselt, lähtuvalt konkreetse lapse erivajadusest. Eraldi diferentseeritud lisategevusi võimaldatakse nii andekatele kui oma arengus lisatoetust vajavatele lastele.

Kõneravi vajavad lapsed selgitab välja logopeed, kes uurib laste kõne arengut – hääldamist, sõnavara, grammatikat, lauseehitust, jutustamisoskust, ja kõnedefekte. Logopeed annab korraldusi ja jagab juhtnööre lastega edaspidiseks tööks nii õpetajatele kui ka lapsevanematele. Logopeedi teenuse ostab lasteaed sisse üks kord aastas.

Koolipikenduse küsimustes nõustatakse lapsevanemaid. Vastavalt Tallinna Haridusameti nõustamiskomisjoni otsusele saavad koolipikendust taotlenud lapsevanemad oma lapse vajadusel aastase koolipikenduse. Koolipikendust saavatele lastele töötatakse välja individuaalne õppekava koostöös lapsevanemate ja erialaspetsialistidega, lähtudes nõustamiskomisjoni soovitudest.

7 Lapsevanematega koostöö põhimõtted ja korraldus

Hea koostöö lapsevanematega on aluseks lapse kohanemisele lasteaia ja turvatunde tekkimisele lasteaia viibides. Koostöö edukus sõltub lapsevanemate ja õpetajate omavahelisest usaldusest ning üksteisemõistmisest.

Laps kuulub oma vanematele ning seega on perekonnal kanda kõige olulisem osa lapse kasvatajana. Lasteaed toetab, nõustab ja abistab lapsevanemat lapse arendamisel, kasvatamisel ja õpetamisel.

Igapäevaselt toimub suhtlemine ja infovahetus pereliikmete ja õpetajate vahel lapse arengu edusammude, peresündmuste ja lapse kogemuste üle. Lapsevanemad on oodatud osalema rühma igapäevaelus ja üritustel.

Infovahetus lapsevanemaga:

- Esimene lasteaia külastamine, lahtiste uste päevad, infokoosolek uutele lapsevanematele;
- Igapäevased vestlused lapse toomisel ja viimisel;
- Infostendid – päevakava, menüü, teated, kuulutused, õppe- ja kasvatustöö plaanid jms;
- Lasteaia koduleht – <http://www.liivalossi.tln.edu.ee/>;

- Infovahetus rühma meililistis;
- Telefonivestlused;
- Kirjalikud teated;

Lapsevanemate kaasamine:

- Lastevanemate koosolekud: üld- ja rühma koosolekud;
- Hoolekogu koosolekud;
- Vestlusringid vastavalt vajadusele;
- Arenguvestlused lapsevanemaga;
- Ühisüritused – peod, pereõhtud/hommikud, sportlikud üritused, teatri ühiskülastused, piknikud, heakorralgud jms;
- Lapsevanemate osalemine rühmatöös (nt õpetajate päev);
- Lapsevanemate poolt organiseeritud õppekäigud oma töökohta tutvustamiseks erinevaid ameteid;
- Lapsevanemate poolne abi ja toetus lasteaiale (õppevahendite täiendamine, kasvukeskkonna parendamine jms);
- Näituste korraldamine ja läbiviimine;
- Lapsevanema nõustamine õppe- ja kasvatusküsimustes, vajadusel suunamine erialaspetsialisti poole.

Lapsevanemate ootuste ja rahulolu välja selgitamine:

- Arenguvestlused lapsevanemaga;
- Igapäevane vahetu suhtlemine;
- Ankeedid ja rahuloluküsimustikud.

8 Õppekava uuendamise ja täiendamise kord

Tallinna Liivalossi Lasteaia õppekava muutmine ja täiendamine toimub vastavalt vajadusele, lähtudes:

- eelnenud õppeaasta analüüsist
- pedagoogilise nõukogu ettepanekutest ja soovitudest
- lapsevanemate ja hoolekogu ettepanekutest
- kohaliku omavalitsuse ettekirjutustest ja määrustest
- riiklikest prioriteetidest ja seaduse muudatustest.

Õppekava rakendumist analüüsitakse peale aktiivse õppetöö perioodi lõppu juuni alguses pedagoogilises nõukogus. Õppekava uuendamise ja täiendamise aluseks on pedagoogilise nõukogu otsused ja ettepanekud. Õppekava muudatused kinnitab direktor pedagoogilise nõukogu ettepanekul, kuulates ära hoolekogu arvamuse.

LISAD

PÄEVAKAVA (aiarühmas)

07.00-08.45 Laste hommikune vastuvõtt, vaba mäng

08.45-09.15 Hommikusöök

09.15-12.00 Planeeritud tegevused, õueaeg – õuetegevused, jalutuskäigud

12.15-13.00 Lõunasöök

13.00-15.00 Lõunauinak

15.00-15.45 Õhtupoolsed planeeritud tegevused, individuaalne töö, vaba mäng

15.45-16.15 Õhtuode

16.15-19.00 vaba mäng, individuaalne töö, kojuminek.

PÄEVAKAVA (sõimerühmas)

07.30-08.45 Laste vastuvõtt, vabategevus

08.45-09.15 Hommikusöök

09.15-11.45 planeeritud tegevused, õueaeg – õuetegevused, mäng

12.00-12.30 Lõunasöök

12.30-15.00 Lõunauinak

15.00-15.45 Riietumine, mäng

15.45-16.15 Õhtuode

16.15-18.00 Õhtused tegevused, mäng, individuaalne tegevus

NÄDALAPLAAN

Rühm		
Teema		
Periood		
Eesmärgid	Mina ja keskkond	
	Keel ja kõne	
	Matemaatika	
	Kunst	
	Muusika	
	Liikumine	

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSED					
Valdkonnad	Esmaspäev	Teisipäev	Kolmapäev	Neljapäev	Reede
MINA JA KESKKOND					
KEEL JA KÕNE					
MATEMAATIKA					
KUNST					
MUUSIKA					
LIIKUMINE					

Nädalakava

Rühm	Liitühm				
Periood					
	Mina ja keskkond				
	Keel ja kõne				
	Matemaatika				
	Kunst				
	Muusika				
	Liikumine				
Temaatika	Õppe- ja kasvatustegevused				
Õppe- ja kasvatustegevused ning tegevuskeskused	Esmaspäev	Teisipäev	Kolmapäev	Neljapäev	Reede
Hommikuring					
Lugemise ja kirjaoskuse keskus					
Kunstikeskus					
Matemaatika keskus					
Lauamängukeskus					
Ehitismängukeskus					
Loovmängukeskus					
Muusika-tegevused					
Liikumistegevused					
Muud tegevused					
Vahendid					

2-3 aastaste laste arengu jälgimise tabel

LAPSE NIMI:.....

LAPSE SÜNNIAEG:.....

TÄITMISE KUUPÄEV:.....

Valdkond ja oskused	+/-/V	Märkused, kommentaarid
ÜLDOSKUSED		
Tunnetus- ja õpioskused		
Leiab tegutsemisajendi, plaanib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga; täiskasvanu suunab lapse tegevust kõne kaudu		
Keskendub tegevusele lühikeseks ajaks		
Sotsiaalsed ja ensekohased oskused		
Väljendab tugevaid emotsioone, oma mina		
Osaleb täiskasvanuga ühistegevustes; teisi lapsi pigem jälgib, tegutseb nendega kõrvuti		
Jagab mõnikord oma asju ka teistega		
Täidab igapäevaelu rutiini järgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid ning eeskujudele toetudes jäljendab igapäevaelu rolle ja tegevusi		
Mänguoskused		
Matkib igapäevaolukordi, täiskasvanud, mäng põhineb kogemustel		
Ehitab klotsidest erinevaid esemeid ja hooneid; Ühendab eri suuruse ja kujuga klotse		
Ehitab liivakastis lihtsamaid onnikesi, liivakooke		
ÕPPE- JA KASVATUSVALDKONDADE OSKUSED		
Mina ja keskkond		
Ütleb küsimise korral oma nime, soo, vanuse (või näitab sõrmedel)		
Vastab küsimusele oma kodu ja pereliikmete kohta		
Meeldetuletamise korral tervitab, jätab hüvasti, palub ja tänab		
Oskab osutamise korral nimetada metsa, muru, lille, puud		
Oskab küsimise korral nimetada tuttavat looma ja lindu ning nende kehaosi		
Oskab nimetada talve ja suve iseloomulikke nähtusi		

Keel ja kõne		
Suhtlemine: Osaleb dialoogis; Mõistab teksti, mis on seotud tema kogemuse ja tegevusega; Loeb peast või kordab järele 1-2 realist luuletust		
Grammatika: Mõistab ning kasutab tuttavas tegevuses ja situatsioonis 3 – 5 sõnalisi lihtlauseid; Kasutab kõnes õigesti enamikku käändevorme		
Sõnavara: Kasutab nimisõnu, mis väljendavad tajutavaid objekte, nähtusi; tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega ta ise on kokku puutunud; Kasutab kõnes värvust, suurust jt hästi tajutavaid tunnuseid tähistavaid omadussõnu; mõningaid üldnimetusi (nt lapsed, riided); Kasutab tagasõnu (all, peal, sees, ees, taga) ruumisuhete tähistamiseks		
Hääldamine: Hääldab õigesti enamikku häälikuid (erandid võivad olla R, S, K, Ö, Ü)		
Kirjalik kõne: Vaatab üksi ja koos täiskasvanuga pildiraamatuid: keerab lehte, osutab pildile ning kommenteerib pilte; Kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid ettelõetud tekste		
Matemaatika		
Hulgad, loendamine, arvud: Rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse järgi hulgaks; Leiab erinevate esemete hulgast <i>palju</i> ja <i>üks</i> ; Loendab asju kolme piires ning vastab küsimusele <i>mitu on?</i>		
Suurused ja mõõtmine: Näeb ja leiab esemetes erinevusi		
Geomeetrilised kujundid: Leiab samasuguse kujundi peale-, kõrvuti- või sisseasetamise teel; Kompimise-veeretamisega eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid, sh ringi ja ruutu		
Orienteerumine ajas: Vestleb <i>ööle</i> ja <i>päevale</i> iseloomulikust ning matkib tegevusi mängus		
Orienteerumine ruumis: Orienteerub oma kehal ja näitab, mis asub <i>ülal</i> , <i>all</i> , <i>kõrval</i> , <i>ees</i> ja <i>taga</i>		
Kunst		
Leiab ümbritsevas juhendamise toel sinise, kollase, punase ja roheline värvi		

Kaunistab (täppidega, joontega) ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid		
Õpetajat jäljendades muljub ja näpistab, rullib ja veeretab voolimismaterjale		
Tekitab iseseisvalt jämedate joonistusmaterjalidega erinevaid jälgi püsides paberi piirides		
Tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni, teeb täppe ja katab pindu		
Kortsutab iseseisvalt pehmet paberit ning rebib paberist tükke		
Muusikaõpetus		
Laulmine: Huvitub laululistest tegevustest, püüab õpetajaga kaasa laulda (lauldes kaasa nt üksikuid sõnu, silpe, laululõike)		
Muusikalisrütmiline liikumine: Sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile (nt paigaltammumine, keerutamine üksikult, koosjalu hüplemine, lehvitamine, käte peitmine selja taha, viibutamine sõrmega, kükitamine)		
Muusika kuulamine: Reageerib emotsionaalselt muusika iseloomule (nt plaksutab, kõigutab keha vmt)		
Pillimäng: Mängib muusikat kuulates, liikudes ja lauldes kaasa pulssi või rütmi kehapillil, kõlapulkades, randmekuljustel, väikesel trummil ja marakal)		
Liikumisõpetus		
Võimlemine: Sooritab harjutusi eri asenditest ja erinevate vahenditega: Jookseb veereva vahendi (pall, rõngas) järele		
Põhiliikumised: Ronib ning roomab üle ja läbi väikeste takistuste; Kõnnib piiratud pinnal, säilitades tasakaalu; Säilitab joostes ja kõndides sihi; Hüpitab käes palli ning jälgib selle suunda		
Tants ja rütmika: Sobitab juhendaja abil liikumist muusika järgi		
Liikumismängud: Mängib koos juhendaja ning kaaslastega kõnni ning jooksumänge; Mängib matkiva sisuga 1-2reegliga liikumismänge		

3-4 aastaste laste arengu jälgimise tabel

LAPSE NIMI:.....

LAPSE SÜNNIAEG:.....

TÄITMISE KUUPÄEV:.....

Valdkond ja oskused	+/-/V	Märkused, kommentaarid
ÜLDOSKUSED		
Tunnetus- ja õpioskused		
Oskab osaliselt oma tegevusi planeerida ja organiseerida ning tegutseb iseseisvalt otsese juhendamiset		
Osaleb ühistegevuses ning teeb koostööd teiste lastega		
Töötab omaette ülesande kallal 10 minutit		
Sotsiaalsed ja enesekohased oskused		
Saab hakkama eneseteenindamisega (riietub, sööb, joob iseseisvalt), tal on kujunenud tualetiharjumused		
Teab oma nime, vanust ja sugu ning märkab soolisi erinevusi		
Püüab vahel teisi abistada ja lohutada		
Saab aru lihtsamatest seltskonnas käitumise reeglitest ning järgib neid igapäevases suhtluses (nt viisakusreeglid)		
Mänguoskused		
Matkib igapäevaolukordi, täiskasvanut		
Kasutab erinevaid mängumaterjale, mängides nii realistlike mänguvahendite kui ka asendusmänguasjadega		
Ehitab klotsidest erinevaid esemeid ja hooneid, ühendab eri suuruse ja kujuga klotse		
Arvestab reegleid mängudes, huvitub võistlusemängudest		
ÕPPE- JA KASVATUSVALDKONDADE OSKUSED		
Mina ja keskkond		
Laps jutustab pildi järgi oma kogemuse põhjal (kodust, perest)		
Laps oskab küsimise korral nimetada tuttavat looma, lindu ja nende kehaosi		
Oskab nimetada ööpäeva osi (<i>päev-öö</i>)		
Oskab nimetada talve ja suve iseloomulikke nähtusi		

Keel ja kõne		
Suhtlemine: suhtleb aktiivselt eakaaslastega koostegevuses, küsib täiskasvanult teda ümbritsevate asjade kohta, räägib 2-3 lausungiga oma tegemistest, jutustab pildi järgi oma kogemuse põhjal		
Grammatika: kasutab kõnes lihtlauseid, suhteid väljendavaid rindlauseid (sidesõnad ja, aga), kasutab õigesti tegusõna lihtmineviku vorme (nt sõitis)		
Sõnavara: mõistab ja kasutab kõnes nii üld- kui liiginimetusi, objektide osade/detailide nimetusi (nt käpad, rool), mõningaid liitsõnu		
Hääldamine: Laps hääldab enamikku häälikuid õigesti;		
Kirjalik kõne: oskab leida pildilt õpetaja poolt häälitud sõna, tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti		
Matemaatika		
Hulgad, loendamine, arvud: otsustab, kas ese kuulub/ei kuulu hulka; nimetab, kas esemeid on võrreldatavates hulkades <i>sama palju, ühepalju</i> ehk <i>võrdselt</i> ; loendab 5 piires, tunneb arvude rida 5-ni.		
Suurused ja mõõtmine: laps kasutab mõisteid suurem-väiksem, pikem-lühem, laiem-kitsam		
Geomeetrilised kujundid: Laps eristab kolmnurka ja nelinurka ning leiab ümbritsevast kujunditega sarnaseid esemeid		
Orienteerumine ajas: leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid (pildid jm); eristab <i>hommikut</i> ja <i>õhtut</i> (kirjeldab tegevusi)		
Orienteerumine ruumis: määrab esemete asukohta: <i>ülal-all, ees-tag</i> a		
Kunst		
Võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvitoone ning tunneb sinist, kollast, punast, rohelist, valget, musta, pruuni ja roosat		
Koostab elementidest lihtsa kordumisskeemiga mustri-rida		
Ühendab voolitud detaile omavahel		
Ei kata maalides juba küllaldaselt		

kaetud pinda korduvalt		
Rebib ja lõikab paberist ribasid ja kujundeid ning kleebib need sõltuvalt töö olemusest		
Muusikaõpetus		
Laulmine: Osaleb laulude esitamises		
Muusikalisrütmiline liikumine: osaleb laulumängudes		
Muusika kuulamine: kuulab laulu ja muusikapala		
Pillimäng: mängib rütmi kaasa kehapillil, kõlapulkadel, randmekuljustel		
Liikumisõpetus		
Võimlemine: Sooritab võimlemis- harjutusi eri asenditest ja erinevate vahenditega; Teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühtses tempos õpetaja ning kaaslasega; Teeb painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi; Hoiab oma kohta erinevates rivistustes		
Põhiliikumised: Sooritab põhiliikumisi; Teeb koordineerimise, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi		
Tants ja rütmika: Sooritab õpetaja juhendamisel liigutusi muusika järgi erinevas tempos; Sooritab imiteeritavaid liigutusi muusika järgi		
Liikumismängud: Mängib iseseisvalt aktiivse liikumisega mängu; Mängib 2-4 reeglise liikumisega mängu		

4-5 aastaste laste arengu jälgimise tabel

LAPSE NIMI:.....

LAPSE SÜNNIAEG:.....

TÄITMISE KUUPÄEV:.....

	+/- /V	Märkused, kommentaarid
ÜLDOSKUSED		
Tunnetus- ja õpioskused		
Töötab omaette üleasande kallal 20 min		
Reguleerib oma käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga		
Tegutseb koos teistega		
Sotsiaalsed ja ensekohased oskused		
Väljendab oma emotsioone ja räägib nendest, lohutab ja abistab sõpra		
Teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd, jagab ja vahetab		
Aksepteerib reegleid, jälgib reeglite täitmist teiste poolt		
Mänguoskused		
Mõtleb välja ja mängib mitmesuguseid sündmusi, isikuid ja olukordi		
Kasutab rollimängudes erinevat intonatsiooni ja hääletooni		
Ehtusmäng on mõtestatud, ehitab keerulisemaid ehitisi, planeerib ehitust ja huvitub töö tulemusest		
Mängib väikses grupis ja jagab kaaslasega vahendeid		
ÕPPE- JA KASVATUSVALDKONDADE OSKUSED		
Mina ja keskkond		
Laps oskab öelda oma nime, vanuse ja soo		
Kirjeldab oma perekonda, kodu, oma tegevusi ja mängu		
Teab üldtuntud viisakusreegleid, mõistete hea ja halb tähendust		
Nimetab tervist hoidvaid tegevusi		
Oskab nimetada ja kirjeldada tuttavaid loomi, putukaid taimi		
Oskab nimetada 4 aastaaga ja neid iseloomustada		
Oskab nimetada erinevaid ööpäeva osi (hommik, lõuna, õhtu, öö) ja nende järjekorra		

Keel ja kõne		
Suhtlemine: Algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool tegevussituatsiooni; Kirjeldab täiskasvanu abiga olupilti ja annab edasi pildiseerial kujutatud sündmust; Jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3 – 5 lausungiga; Loeb peast kuni 4realisi liisusalme/luuletusi; mõistab teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemusega		
Grammatika: Kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid, nud – ja tud-kesksõnu (nt <i>söödud-söönud</i>), omadussõna võrdlusastmeid (<i>suur-suurem-kõige suurem</i>), tingivat kõneviisi (<i>mängisin, mängiksin</i>), enamikku nimisõna käändevorme mitmuses (<i>ilusatel lilledel</i>)		
Sõnavara: Kasutab kõnes mõningaid vastandsõnu (nt lühike- pikk, must-puhas), mõningaid iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu (nt arg, kaval, igav)		
Hääldamine: Hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid, 3-4silbilisi tuttava tähendusega sõnu, häälikuühendeid 1-2silbilistes tuttava tähendusega sõnades, sageli kasutatavaid võõrsõnu (nt taburet, banaan, diivan)		
Kirjalik kõne: oskab leida pildilt õpetaja poolt häälitud sõna, kirjutab õigesti üksikuid sõnu trükitähtedega (nt oma nime)		
Matemaatika		
Hulgad, loendamine, arvud: Rühmitab esemeid, olendeid kahe erineva tunnuse alusel; võrdleb esemete hulki paaridesse seades ning otsustab, mida <i>on rohkem kui, vähem kui</i> ; tutvub arvudega 10ni		
Suurused, mõõtmine: Järjestab esemeid kõrguse järgi (kõrgem-madalam), 3 eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi		
Geomeetrilised kujundid: Näeb ja oskab kirjeldada ruudu ning ristküliku sarnasusi ja erinevusi ning leida sarnaseid kujundeid ümbritsevat		
Orienteerumine ajas: Kirjeldab tegevusi ja sündmusi: <i>eile, täna, homme</i>		

Orienteerumine ruumis: Määrab enda asukohta teiste laste ja asjade suhtes, määrab vasakut ja paremat poolt		
Kunst		
Jutustab oma piltides nii tuttavatest asjadest ja kogetud sündmustest kui ka oma fantaasiatest		
Valib kaunistusmotiivi ja kannab juhendamisel šabloonil või templi abil selle omavalitud kohale esemel		
Muudab voolimismaterjalide kuju neid pigistades ja venitades; ühendab voolitud detaile omavahel		
Kasutab joonistusvahendeid liigse surveta; teeb objektidele väiksemaid detaile pintsli vajutuste ja –tõmmetega		
Jutustab küsimuste toel, mida ta on töödes kujutanud, ning nimetab, mis materjale on ta oma töös kasutanud		
Muusikaõpetus		
Laulmine: Laulab rühmaga samas tempos		
Muusikaliserütmiline liikumine: Väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu ehk loova liikumisega; Tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente (nt põlvetoetõõnd ja –jooks, liikumine hanereas ja ringis)		
Muusika kuulamine: Tunneb kuulmise järgi ära mõningaid õpitud laule		
Pillimäng: Mängib rütmipille (nt kõlakarpi, trummi, kuljuseid, pandeirat) muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks		
Liikumisõpetus		
Võimlemine: Hoiab oma kohta erinevates rivistustes; Teeb vahenditega harjutusi eakohaselt tehniliselt õigesti; Valitseb oma liigutusi koordineerimise ja tasakaalu nõudvaid harjutusi tehes; Sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi		
Põhiliikumised: Sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides, õpitud harjutustes, aktiivses tegevuses ja mängudes		
Tants ja rütmika: Jäljendab liikumisega erinevaid rütme; Liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisele ja aeglustumisele		

Liikumismängud: Mängib 2-4 reeglita liikumismänge; Pingutab end rühmategevustes ühise eesmärgi nimel; Osaleb jõukohastes teatevõistlustes		
--	--	--

5-6 aastaste laste arengu jälgimise tabel

LAPSE NIMI:.....

LAPSE SÜNNIAEG:.....

TÄITMISE KUUPÄEV:.....

	+/-/V	Märkused, kommentaarid
ÜLDOSKUSED		
Tunnetus- ja õpioskused		
Plaanib oma igapäevategevusi, seab eesmärged ning üritab alustatud tegevuse lõpetada		
Suudab keskenduda tegevusele vähemalt 20 – 30 minutiks		
Osaleb aktiivselt käelistes ja loovtegevustes		
Sotsiaalsed ja enesekohased oskused		
Tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone ja seisukohti ning arvestab neid käitumises ja vestluses		
Eelistab omasoolisi mängukaaslasi, kujunevad esimesed sõprussuhted		
Suudab lühikest aega ilma täiskasvanu kontrollita rühmas mängida ning teha koostööd omal viisil		
Mänguoskused		
Kasutab rollile iseloomulikku käitumist (tegevus, kõne, intonatsioon, emotsionaalsus)		
Tunneb huvi lavastusmängude eri liikide vastu (käpiknuku-, näpu-, laua, varjuteater)		
Arenenud on koosmänguoskus ja üksinda mängimise oskus		
ÕPPE- JA KASVATUSVALDKONDADE OSKUSED		
Mina ja keskkond		
Oskab öelda oma nime, vanuse ja soo		
Kirjeldab oma kodu, perekonda (kodused tegevused, vanemate ametid), tähtpäevad peres		
Nimetab oma lasteaia nime, enda tegevusi lasteaias, nimetab lasteaiatöötajaid ja nende tegevusi		
Kirjeldab üldtuntud elukutseid oma		

kodukohas, loetleb tuntumate ametite juurde kuuluvaid vahendeid		
Nimetab tervist hoidvaid tegevusi		
Keel ja kõne		
Suhtlemine: Räägib iseendast ja esitab küsimusi täiskasvanu kohta; püsib teemas; annab edasi kuulnud teksti; jutustab pildi või kogemuse põhjal seotud lausungitega, sidudes lausumgeid peamiselt sõnadega <i>ja siis, siis, ja</i> .		
Grammatika: Kasutab kõnes õigesti saava ja rajava käände vorme, umbisikulist tegumoodi; märkab grammatikavigu täiskasvanu kõnes		
Sõnavara: Kasutab kõnes õigesti aega väljendavaid mäarsõnu <i>eile, täna, homme</i> , mõningaid samatähenduslikke sõnu (nt jookseb, lippab, sibab); mõistab samatüveliste sõnade tähenduste erinevusi (<i>joonistaja, joonistus, jooneline</i>); kasutab õigesti sihilisi ja sihituid tegusõnu (nt <i>veereb-veeretab</i>); nimetab ühe õpitud kategooria piires vähemalt kaks sõna (nt <i>lilled: tulp, roos</i>)		
Hääldamine: Kordab järele ja hääldab ise õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu		
Kirjalik kõne: Häälib täiskasvanu abiga; määrab hääliku asukoha sõnas; loeb üksikuid sõnu		
Matemaatika		
Hulgad, loendamine, arvud: Loendab 12 piires, teab arvude rida 12ni, tunneb numbrimärke, nimetab antud arvule eelnevat/ järgnevat arvu, võrdleb arve (on suurem kui, on väiksem kui), paneb kokku kahe hulga esemed ja liidab, võtab ühest hulgast esemeid ära ja lahutab		
Suurused ja mõõtmine: Järjestab kuni 5 eset suurustunnuse järgi, leiab vaadeldavast objektist silma järgi <i>suurema-väiksema-sama suure</i> ning kontrollib objekte kõrvutades, mõõdab pikkust, laiust ja kõrgust		

kokkulepitud mõõtevahenditega, järjestab raskuse ja paksuse järgi		
Geomeetrilised kujundid: Rühmitab kujundeid vormi, suuruse, värvuse vm järgi, koostab mustreid, laob pilte kujunditest		
Orienteerumine ajas: Kirjeldab tegevusi erinevatel nädalapäevadel ja teab nädalapäevade järjestikuseid nimetusi, eristab mõisteid: <i>kiiresti-aeglaselt, hiljem, kohe, varsti</i>		
Orienteerumine ruumis: Määrab eseme asukohta teise eseme suhtes: <i>all-peal, kohal, keskel, äärel, vasakul-paremal</i> , orienteerub ruumis (õues) juhendite järgi		
Kunst		
Püsib töös valitud teemas;		
tunneb ümbritsevas erinevaid värvitoone		
Kujundab kaunistusmotiivi või mustri		
Kasutab iseseisvalt tuttavaid voolimismaterjale		
Värvib oma joonistatud või värviraamatu kujundeid, varieerides käe liikumise suunda		
Segab värve uute toonide saamiseks		
Muusikaõpetus		
Laulmine: laulab peast õpitud lastelaule		
Muusikalisrütmiline liikumine: liigub ja tantsib sünkroonis teistega		
Muusika kuulamine: tunneb ära lihtsamaid muusikazanre		
Pillimäng: oskab mängida eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel		
Liikumisõpetus		
Võimlemine: Teeb vahenditega harjutusi eakohaselt tehniliselt õigesti; Valitseb oma liigutusi koordinatsiooni ja tasakaalu nõudvaid harjutusi tehes; Sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi; Säilitab dünaamilistes harjutustes tasakaalu		
Põhiliikumised: Kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja		

mängudes; Sooritab staatilist tasakaalu nõudvaid harjutusi; Ronib varbseinal		
Tants ja rütmika: Liigub muusika järgi iseseivalt ja vabalt; Kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides		
Liikumismängud: Mängib kollektiivseid võistlusmänge; Osaleb jõukohastes teatevõistlustes; Organiseerib ise liikumismänge; Tunnustab nii enda kui ka vastasmeeskonna edu		

6-7 aastaste laste arengu jälgimise tabel

LAPSE NIMI:.....

LAPSE SÜNNIAEG:.....

TÄITMISE KUUPÄEV:.....

	+/-/V	Märkused, kommentaarid
ÜLDOSKUSED		
Tunnetus- ja õpioskused		
Organiseerib ja plaanib oma igapäevaseid tegevusi, viib alustatu lõpuni		
Suudab reguleerida oma emotsioone ja käitumist		
Kasutab eakaaslastega suheldes arutlevat dialoogi, huvitub sotsiaalsetest suhetest		
Suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada		
Sotsiaalsed ja enesekohased oskused		
Suudab tegutseda iseseisvalt ning sõltub vähem oma vanematest		
Järgib rühmas reegleid ning arvestab rühma vajadusi		
Suudab oma emotsioone ja käitumist kontrollida, oskab ka teistega arvestada ning suhtub teiste laste tegevusse sallivamalt		
Mänguoskused		
Rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast		
Algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu		
Järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada		
Suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele		
Tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus		
ÕPPE- JA KASVATUSVALDKONDADE OSKUSED		
Mina ja keskkond		
tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda		

omadusi, huvisid		
kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone		
nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid		
nimetab Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone		
mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused		
oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku		
kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervis		
järgib isikliku hügieeni nõudeid, sealhulgas hammaste hoidmist ja hooldamist		
suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt		
kirjeldab kodukoha loodust, tuntumaid taimi, seeni ja loomi		
kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aastaring		
selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad		
selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest, öö ja päeva vaheldumisest		
mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale		
kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm		
teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda		
Keel ja kõne		
Suhtlemine: tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel; arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga; jutustab olu – ja tegevuspiltide järgi, kirjeldab tuttavaid esemeid ja nähtusi,		
Grammatika: kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördevorme ainsuses ja mitmuses; kohakäändeid ajasuhete väljendamiseks (hommikust õhtuni;		

Sõnavara: valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada; mõistab abstraktseid üldnimetusi õpitud valdkondades (nt sõidukid, elusolendid, tähtpäevad, kehaosad)		
Hääldamine: Kordab õigesti järele tähenduselt võõraid sõnu; hääldab õigesti võõrhäälikuid (f, š) tuttavates sõnades; hääldab oma kõnes ja etteõeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid		
Kirjalik kõne: Nimetab ja kirjutab enamikke tähti; veerib 1-2silbilisi sõnu kokku, pikemaid sõnu loeb aimamisi; kirjutab joonistähedega 1–2-silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega		
Matemaatika		
Hulgad, loendamine, arvud: Mõtestab arvude rida 12ni; liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb ja kasutab vastavaid sümboleid (+, -, =); oskab koostada matemaatilisi jutukesi kahe etteantud hulga järgi		
Suurused, mõõtmine; eristab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (euro, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja teab, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse; mõõdab pikkust, raskust ja vedelikku kokkulepitud mõõtevahendiga		
Geomeetrilised kujundid: Eristab ruumilisi kujundeid (kuup, kera, risttahukas, püramiid) tasapinnalistest kujunditest (ruut, ring, ristkülik ja kolmnurk)		
Orienteerumine ajas: Teab kuude nimetusi ja enda sünnikuud ning – päeva; määrab kellaaega täistundides ning koostab päevakava; kasutab kõnes õigesti sõnu: <i>enne, praegu, hiljem-varem, noorem-vanem.</i>		
Orienteerumine ruumis: Orienteerub tasapinnal (paberil)		
Kunst		
leiab ümbritseva vaatlemisel erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab		

ümbritsevat vabalt valitud viisil		
väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeleolusid ja fantaasiaid		
kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu		
loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest		
koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks		
kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeleolu		
Muusikaõpetus		
Laulmine: Laulab ilmekalt lähtudes laulu tekstist ja karakterist; Laulab peast õpitud rahva- ja lastelaule ning esitab neid rühmas		
Muusikalisrütmiline liikumine: Liigub ja tantsib sünkroonis teistega, kasutades näiteks hüpaksammu ja eesgaloppi; Kõnnib, jookseb ja reageerib muusika tempo muutustele rütmiliselt täpselt;		
Muusika kuulamine: Tunneb ära lihtsamaid žanre (mars, laul, tants); Väljendab loovalt muusika kuulamisest saadud elamusi kasutades eakohast sõnavara		
Pillimäng: Mängib pilliansamblis; Mängib järgmisi pille: kõlaplaadid, metal-agogoo, cabas, plaatpillid		
Liikumisõpetus		
Võimlemine: Valitseb harjutusi tehes oma liigutusi ja kehahoidu, nii ruumis kui maastikul; Orienteerub mänguväljakul ning sooritab kujundliikumisi, olles kolonnis esimene; Sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid tegevusi		
Põhiliikumine: Sooritab põhiliikumisi pingevabalt, liigutused on kordineeritud ja rütmilised; Ronib varbseinal vahelduva sammuga ja täidab lisäülesandeid; Kasutab harjutusi tehes mõlemat kätt korraga		
Rütmika: Kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas		

tantsides; Sooritab rütmiliikumisi ühel ajal kaaslasega; Kasutab liikudes loovalt erinevaid vahendeid		
Liikumismängud: Tunnustab nii enda kui ka vastasmeeskonna edu; Mängib sportlike elementidega mänge; Võistleb kombineeritud teatevõistlustes; Organiseerib ise liikumismänge; Kasutab ausa mängu põhimõtteid ja peab kinni mängureeglitest		

KOOLIVALMIDUSKAART

Lasteasutuse nimetus:

kuupäev / reg nr

1. Üldandmed lapse kohta

Nimi:

Sünniaeg (isikukood):

Rühma õppekeel:

Kodune keel(-d):

Lasteasutuses käidud aeg:

2. Lapse arengunäitajad

2.1 Tunnetus- ja õpioskused:

2.2 Sotsiaalsed ja mänguoskused:

2.3 Enesekohased oskused:

2.4 Kõne areng

2.5 Üldfüüsiline areng

3. Kokkuvõte lapse koolivalmidusest

3.1 Lapse arengu tugevad küljed:

3.2 Lapsel toetamist vajavad küljed, soovitused edaspidiseks:

3.3 Arvamus koolivalmiduse kohta:

Pedagoogid:

nimi / ed

Lasteasutuse direktor:

nimi

Kuupäev:

Lapsevanem /-d

(nende esindajad)

Kuupäev: